

**T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK PROGRAMI**

**ROMANTİK İLİŞKİLERDE SOSYAL İLGINİN YORDAYICISI OLARAK
ALGILANAN EBEVEYN KABUL- RED ALGISI**

Yüksek Lisans Tezi

Ayşe KARATAŞ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ

SAMSUN
2022

TEZ KABUL VE ONAYI

Ayşe KARATAŞ tarafından, Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ danışmanlığında hazırlanan “Romantik İlişkilerde Sosyal İlginin Yordayıcısı Olarak Algılanan Ebeveyn Kabul- Red Algısı” başlıklı bu çalışma, jürimiz tarafından 03.06.2022 tarihinde yapılan sınav sonucunda oy birliği ile başarılı bulunarak Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

	Unvanı Adı Soyadı Üniversitesi Ana Bilim/Ana Sanat Dalı	İmza	Sonuç
Başkan	Doç. Dr. Nursel TOPKAYA Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye (Danışman)	Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret
Üye	Doç. Dr. Şule BAŞTEMUR Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı		☒ Kabul ☐ Ret

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen ve yukarıda adları yazılı jüri üyeleri tarafından uygun görülmüştür.

ONAY
... / ... / ...
Prof. Dr. Ali BOLAT
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Hazırladığım Dönem Projesi tezinin bütün aşamalarında bilimsel etiğe ve akademik kurallara riayet ettiğimi, çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak kullandığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin Kaynaklar'da gösterilenlerden oluştuğunu, her unsurun enstitü yazım kılavuzuna uygun yazıldığını ve TÜBİTAK Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Yönetmeliği'nin 3. bölüm 9. maddesinde belirtilen durumlara aykırı davranılmadığını taahhüt ve beyan ederim.

Etik Kurul Gerekli mi ?

Evet (Gerekli ise ekler kısmına ekleyiniz)

Hayır

İmza

29 /04 / 2022

Ayşe KARATAŞ

TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI

Tez Başlığı: Romantik İlişkilerde Sosyal İlginin Yordayıcısı Olarak Algılanan Ebeveyn Kabul- Red Algısı

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışması için şahsım tarafından 19.04.2022 tarihinde intihal tespit programından alınmış olan özgünlük raporu sonucunda;

Benzerlik oranı : %23

Tek kaynak oranı : %4 çıkmıştır.

İmza

29 /04 / 2022

Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ

ÖZET

ROMANTİK İLİŞKİLERDE SOSYAL İLGİNİN YORDAYICISI OLARAK ALGILANAN EBEVEYN KABUL- RED ALGISI

Ayşe KARATAŞ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı
Yüksek Lisans, Haziran/2022
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ

Bu çalışmanın amacı yetişkinlik dönemindeki bireylerin erken yaşam deneyimlerine yönelik ebeveyn kabul-red algısı ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Çalışmada 2020-2021 yılında uygun örnekleme yoluyla ulaşılan 340 kadın, 73 erkek olmak üzere 18-25 yaş arası toplam 413 kişi yer almaktadır. Araştırmada verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K) ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Bu çalışmada bireylerin erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilginin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını saptamak amacıyla Pearson Korelasyon Analizine, romantik ilişkilerde sosyal ilginin anne kabul-red ve baba kabul-red algısı yönünden yordanıp yordanmadığını saptamak amacıyla Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi ve algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü MANOVA Analiz bulguları sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, anne kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öte yandan düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Baba kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer yandan düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçekleri ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuş ve cinsiyet değişkenine göre anne sıcaklık/şefkat puanları düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal puanları ve ayrışmamış red puanları ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Baba sıcaklık/şefkat, ayrışmamış red ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi anlamlı farklılık göstermektedir. Öte yandan düşmanlık/saldırganlık puanları ve kayıtsızlık/ihmal puanları ise anlamlı farklılık göstermemektedir. Elde edilen sonuçlar, ilgili literatür bağlamında değerlendirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yetişkinlik, Ebeveyn kabul-reddi, Romantik İlişki, Sosyal İlgi, Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi.

ABSTRACT

PERCEPTION OF PARENT ACCEPTANCE AS A PREDICTORY OF SOCIAL INTEREST IN ROMANTIC RELATIONSHIPS

Ayşe Karataş
Ondokuz Mayıs University
Institute of Graduate Studies
Department of Educational Sciences
Guidance and Psychological Counseling Programme
Master, June/2022
Supervisor: Assist. Prof. Dr. Hatice EPLİ

The aim of this study is to examine the relationship between the perception of parental acceptance-rejection regarding early life experiences of individuals in adulthood and social interest in romantic relationships. In the study, a total of 413 people between the ages of 18-25, including 340 women and 73 men, were reached through appropriate sampling in 2020-2021. Personal Information Form and Adult Parental Acceptance-Rejection Scale-Short Form (Adult PARQ/F) and Social Interest in Romantic Relationships Scale prepared by the researcher were used to collect data in the study. The data obtained from the research were analyzed using the SPSS 22 statistical package program. In this study, Pearson Correlation Analysis was used to determine whether individuals' perceived parental acceptance-rejection perception towards early life periods is a significant predictor of social interest in romantic relationships in adulthood. Linear Regression Analysis and One-Way MANOVA Analysis findings are presented to determine whether the relationship between perceived parental acceptance-rejection perception and social interest in romantic relationships in adulthood differs significantly by gender. According to the results of the analysis, it is seen that there is a moderately significant positive relationship between warmth/affection, one of the sub-dimensions of the mother acceptance/rejection scale, and social interest in romantic relationships. On the other hand, a low level of positive correlation was found between hostility/aggression, indifference/neglect, and undifferentiated rejection and social interest in romantic relationships. A moderately significant positive correlation was found between warmth/affection, one of the sub-dimensions of the father acceptance/rejection scale, and social interest in romantic relationships. On the other hand, a low level of positive correlation was found between the hostility/aggression, indifference/neglect, and undifferentiated rejection subscales and social interest in romantic relationships, and maternal warmth/compassion scores, hostility/aggression, indifference/neglect scores, and undifferentiated rejection scores and romantic relationships, were found. Social interest scores differ significantly in relationships. Paternal warmth/affection, undifferentiated rejection, and social interest in romantic relationships show significant differences. On the other hand, hostility/aggression scores and indifference/neglect scores do not differ significantly. The results obtained were evaluated in the context of the relevant literature.

Keywords: Adulthood, Parental acceptance-rejection, Romantic Relationship, Social Interest, Social Interest in Romantic Relationships.

ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR

Tezin oluşumundan tamamlanma süreci boyunca sabır ile benden hiçbir zaman desteğini esirgemeyip yanımda olan bilgileri ile yol gösteren değerli danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ'ye tüm içtenliğimle teşekkür ederim.

Hayatım boyunca bana olan inancını yitirmeyen daima destekleyen ve beni bugünlere maddi ve manevi destekleri ile getiren en değerlim olan aileme çok teşekkür ederim.

Son olarak ise süreç boyunca tüm zorlukları ve sıkıntıları benimle paylaşan ve bana olan inancını ve desteğini her zaman üzerimde hissettiğim sevgili eşime ve canım oğlum ve kızım Hakan Alp ve Lilya KARATAŞ'a sonsuz teşekkür ederim.

Ayşe KARATAŞ

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL VE ONAYI	i
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI	ii
TEZ ÇALIŞMASI ÖZGÜNLÜK RAPORU BEYANI	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ VE TEŞEKKÜR.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
SİMGELER VE KISALTMALAR	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
I. GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Cümlesi.....	3
1.2 Alt Problemler.....	3
1.3 Denenceler	3
1.4 Amaç	4
1.5 Araştırmanın Önemi.....	4
1.7 Varsayımlar	4
1.8 Kapsam ve Sınırlılıklar	4
1.9 Tanımlar.....	5
İKİNCİ BÖLÜM.....	6
II. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR.....	6
2.2. Romantik İlişkilerde Sosyal İlgî	6
2.2.1. Romantik İlişki ve Aşk	6
2.2.2. Sosyal İlgî	7
2.2.3. Sosyal İlgî ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgî Üzerine Yapılan Yayın ve Araştırmalar	10
2.3. Ebeveyn Kabul Red Teorisi	16
2.3.1. Genel Bilgiler.....	16
2.3.2. Alt Teoriler.....	18
2.3.3. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu	21
2.3.4. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu	24
2.3.5. Ebeveyn Kabul-Red Üzerine Yayın ve Araştırmalar	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	33
III. YÖNTEM.....	33
3.1 Çalışma Grubu	33
3.2. Araştırma Deseni	34
3.3. Veri Toplama Araçları	34
3.3.1. Kişisel Bilgi Toplama Formu.....	35
3.3.2 Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K).....	35
3.3.3 Romantik İlişkilerde Adlerian Sosyal İlgî Ölçeği.....	37
3.4 Verilerin Toplanması	38
3.5. Verilerin Analizi	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	40
IV. BULGULAR	40
4.1 Denence 1:	42
4.2. Denence 2.....	44
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	47
V. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	47
5.1. Sonuç, Tartışma ve Yorum	47
Denence 1.....	47
Denence 2.....	50
5.2. Öneriler	52
KAYNAKÇA.....	54

EKLER	64
EK 1. SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI.....	64
EK 2. BİLGİ TOPLAMA FORMU	65
EK 3. YETİŞKİN EKRÖ: ANNE (kısa form).....	65
EK 4. YETİŞKİN EKRÖ: BABA (kısa form).....	66
EK 5. RRSİ – TÜRKÇE FORM.....	66

SİMGELER VE KISALTMALAR

EKRÖ	: Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği
PARQ	: Parental Acceptance- Rejection Questionnaire
RRSİ	: (Türkçe Form) Romantik İlişkilerde Adlerian Sosyal İlgı Ölçeği

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 2.1. EKAR Kuramı Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu.....	23
--	----

TABLULAR DİZİNİ

Tablo 3.1. Çalışma Grubunun Sosyo-demografik Özellikleri.....	33
Tablo 3.5. Değişkenlere Ait Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları.....	38
Tablo 4.1. Anne ve Baba Kabul-Red Algısı ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları.....	41
Tablo 4.2. Anne ve Baba Kabul-Red Algısının Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Düzeylerini Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları.....	43
Tablo 4.3. Cinsiyete Göre Anne Kabul-Red ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait MANOVA Sonuçları.....	45
Tablo 4.4. Anne Kabul-Red ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait Cinsiyete Göre Ortalama Standart Sapma Değerleri ve MANOVA Sonuçları.....	45
Tablo 4.5. Cinsiyete Göre Baba Kabul-Red ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait MANOVA Sonuçları.....	46
Tablo 4.6. Baba Kabul-Red ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait Cinsiyete Göre Ortalama Standart Sapma Değerleri ve MANOVA Sonuçları.....	46

BİRİNCİ BÖLÜM

I. GİRİŞ

Romantik ilişki ilk olarak kadın ve erkeğin arasında geçen duygusal bağı akla getirir. Karşı cinsle kurulan bağıın ehemmiyetini en güzel açıklayan kuramcılardan biri Erikson'dur. Erikson'a (1980) göre insanlar diğer bireylerle anlamlı sıkı ilişkiler geliştirme ihtiyacı duyarlar. Bu ihtiyaç erken yetişkinlik ve geç ergenlik döneminde ivme kazanmaktadır. Özellikle karşı cinsten iki kişinin cinsel bir boyut taşımayan duygusal yakınlık kurmaya dayalı romantik birlikteliklerin kurulması bu zamanda belirgin biçimde artış göstermektedir. Sosyal ve romantik ilişkiler kurmak, aynı zamanda yetişkin dönemde önemli gelişimsel görevlerinden biridir (Arnett, 2000; Erikson, 1968).

Romantik ilişkiler bir eş seçme ve beraber yaşamayı öğrenme gibi gelişimsel görevleri barındırmaktadır. Adler, bireylerin yaşam görevlerinde karşılaşılan tüm sorunların çözümü için toplumsal ilgi ve işbirliği gerektirdiğine inanmış ve özellikle çocuklukta erken yaşam deneyimlerinin, gelişim boyunca insanların yaşam görevlerine yaklaşımları üzerindeki önemine vurgu yapmıştır (Weber, 2003). Logan, Kern, Curlette ve Trad, (1993) yaşam görevlerinde en büyük zorluk olarak romantik ilişkilerde yaşanan işbirliği ve ortaklık olduğunu bildirmişlerdir. Adler (2000), bu işbirliği ve ortaklığın sadece evliliğin değil aynı zamanda tüm insanlığın mutluluğu için ön şart olarak kabul etmiştir. Dolayısıyla kendi bireysel çıkarları yerine tüm insanlığın çıkarlarını önceleyen bireylerin, sergilediği davranışlarda başka insanların ihtiyaçlarını da dikkate alıyor olmasının romantik ilişkilerinde benzer bir tutuma sahip olması beklenebilir.

Doğuştan gelen bir potansiyel ve yetenek olarak kabul edilen sosyal ilginin gelişmemesinin, işe yaramayan ve toplumun yararına hiçbir şeye katkısı olmayan davranışların, bencillik ve kibir gibi işe yaramaz kişilik özelliklerin gelişmesine yol açarak sosyal yaşama doğrudan olumsuz etki etmektedir (Ansbacher, 1991b). Adler, romantik ilişkilerde ortaya çıkan tüm problemlerin temelinde bencil ve işbirliğine dayanmayan yaklaşımın problem teşkil ettiğini ifade etmektedir (Adler, 1978). Adler (2002) yüksek sosyal ilgisi olan bireyleri ortaya çıkan sorunlar karşısında daha cesur davranan, bu sorunların üstesinden gelebileceklerine inanan, işbirliğine yatkın kişiler olarak tanımlamaktadır.

Romantik ilişkilerin sağlıklı gelişebilmesi için yaşamın ilk yılları oldukça taşımaktadır. Araştırmalar erken yaşam dönemlerinde ebeveynler ile kurulan ilişkinin niteliğinin yetişkin yaşamda bireylerin romantik ilişkilerini de etkilediğini ortaya koymaktadır (Downey, Bonica and Rincon, 1999; Downey and Feldman, 1996; Downey, Feldman and Ayduk, 2000). Yaşamın erken dönemlerine ait algılanan ebeveyn reddi ebeveyn-çocuk ilişkisine dair oluşturduğu zihinsel tasarımları da etkileyerek kişinin hem çocuklukta hem de yetişkinlikteki psikolojik uyumunu, kişilik örüntülerini ve sosyal ilişkilerini sürekli şekilde etkilemektedir (Rohner, 2004). Ebeveynlere yönelik bu zihinsel temsiller, romantik ilişkilere yönelik yöneliminin de belirleyicisi olmaktadır (Hendrix, 1990). Dolayısıyla ebeveyn ve çocuk arasındaki erken yaşam dönemlerine ilişkin bu zihinsel temsillertin bireylerin romantik ilişkilerindeki sosyal ilgilerinin gelişimini de etkilemesi beklenmektedir. Ebeveyn ilişkilerinde algılanan kabul ve reddin bireylerin çocukluk ve sonraki gelişim dönemlerindeki yaşamlarına etkilerini inceleyen bir sosyalizasyon teorisi olarak da tanımlanan ve Rohner tarafından geliştirilen Ebeveyn Kabul-Red Teorisi (PART-Parental Acceptance-Rejection Theory) bu ihtiyaçtan doğmuştur (Rohner, 1975; 1986).

Ebeveyn Kabul-Red Teorisi (PARTheroy), kabul red alanını sürekli bir doğru üzerinde kurgular. Bu çizginin pozitif ucunda ebeveyn kabulü, negatif ucunda ise, ebeveyn reddi bulunmaktadır. Ebeveyn kabulü, ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgi, şefkat ve rahatlığı hissedip ifade ettikleri; ebeveyn reddi ise, ebeveynlerin çocuklarına karşı gösterdiği kabul, sevgi ya da şefkatin eksikliğine işaret etmektedir (Khaleque and Rohner, 2001). Ebeveyn Kabul-Red Teorisi, dünyadaki tüm insanların kendileri için önemli olan kişiler tarafından olumlu tepki almaya, bir diğer ifadeyle sıcaklık hissetmeye ihtiyaçları olduğu temel varsayımıyla hareket etmektedir (Rohner and Khaleque, 2005). Teoriye göre, anne ve babaları tarafından kabul veya reddedilmeleri çocukların hayatını ciddi anlamda etkilemektedir. Birçok farklı coğrafyalarda yapılan araştırmalarda ebeveynleri tarafından kabul veyahut reddedilmenin çocukların psikolojik uyumlarını etkilediği ayrıca sosyal, bilişsel, duygusal ve davranışsal anlamda da etkilendikleri bulunmuştur. Ebeveynleri tarafından kabul veya reddedilmelerine yönelik algıları bireylerin kendilerine, çevrelerine, eşyalara, yani hayattaki her şeye karşı göstermiş oldukları ilgi, davranış ve edindikleri tutumun temelini oluşturur (Rohner, 2004).

Erken yaşam deneyimlerine yönelik algılanan kabul, yetişkin duygusal ilişkilerindeki davranış ve yaklaşımları ile ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır (Ali, Khaleque and Rohner, 2015). Erken yaşam dönemlerinde temel bakım verenden beklenen ilgi, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinde arkadaş ve romantik partnerden beklenen ilgi olarak yer değiştirmekte (Rohner, 2010) ve buna bağlı olarak bireylerin çocukluk yıllarında aileleri ile kurdukları ilişki modelini yetişkin yaşamlarındaki ilişkilerine de yansıtmaktadırlar (Downey and Feldman, 1996). Bu amaçla; sosyal ilgiye ait olan; ortaklaşma, dayanışma, kendini partnerinin yerine koyarak bakabilme, paylaşma, uzlaşma ve yapıcı olma özelliklerinin ebeveyn çocuk ilişkilerinin niteliğinin şekillendirici etkisi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.1 Problem Cümlesi

Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında nasıl bir ilişki vardır?

1.2 Alt Problemler

1. Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilginin anlamlı bir yordayıcısı mıdır?

2. Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3 Denenceler

1. Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilginin anlamlı bir yordayıcısıdır.

2. Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

1.4 Amaç

Bu araştırmanın amacı yetişkinlik dönemindeki bireylerin erken yaşam deneyimlerine yönelik ebeveyn kabul algılarının romantik ilişkilerde sosyal ilgiyi yordama gücünü ortaya koymak, ebeveyn kabul-red ve sosyal ilgi cinsiyet arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını araştırmaktır. Bu bağlamda, erken yaşam deneyimlerinin daha sonraki yaşam dönemlerinde yaşanan romantik ilişkilerde sosyal ilgiyi etkileyebileceği ve romantik ilişki örüntülerinin ortaya çıkarılmasının, koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda elde edilen araştırma sonuçlarının ilgili alanyazına katkı sağlayacağı ve alan çalışanlarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.5 Araştırmanın Önemi

Bireylerin aileleriyle uyumlu ilişkiler kurabilmeleri ve ebeveynlerinden olumlu veya olumsuz tepkiler alması diğer ilişkilerinde sahip oldukları tutumları da etkilemektedir. Erken yaşam dönemlerinde ebeveynin göstermiş olduğu ilgi, daha sonraki yaşam dönemlerinde romantik partnerden beklenen ilgi olarak yer değiştirmektedir (Rohner, 2010). Sosyal ilginin önemli bileşenleri olan; ortaklık, dayanışma, empati, paylaşma, uzlaşma ve yapıcı olma özelliklerinin ebeveyn çocuk ilişkilerinin niteliğinin şekillendirici etkisinin ortaya koyulması koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınması açısından oldukça önemlidir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016). Erken yaşam deneyimlerinin yetişkin yaşama etkisinin ele alınması alanyazında önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir.

1.7 Varsayımlar

Bu çalışmada temel alınan bazı varsayımlar şunlardır:

1. Çalışma grubundaki bireyler, temsil niteliğine sahiptir.
2. Araştırmaya katılan bireylerin, kendilerine uygulanacak olan ölçekleri içten ve yansız olarak yanıtladığı varsayılmaktadır.

1.8 Kapsam ve Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır:

1. Araştırmada ebeveyn kabul-red verileri “Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği -Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K)” un ölçtüğü özellikleri ile sınırlıdır.

2. Araştırmada bireylerin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeylerine ilişkin veriler ‘‘Romantik İlişkilerde Sosyal İlgisi leği’’ nin ölçtüğü özellikleri ile sınırlıdır.

3. Araştırmanın alışma grubu Ondokuz Mayıs niversitesinde ğrenim görmekte olan öğrencileri arasından seçildiği için elde edilen bulgular, ancak benzer gruplara genellenebilir.

5. Araştırmanın verileri katılımcıların öz bildirimine dayalıdır.

1.9 Tanımlar

Ebeveyn kabul-reddi:

Ebeveyn kabulü, çocuğa karşı sevgi ve sıcaklık ile şekillenen davranışlarını; çocukla ilgilenme, destekleme, bakım, rahatlık sağlama yada çocuğa karşı hissedilen sevgiyi ve yakınlığı hem sözel hem de fiziksel olarak ifade etmesi olarak tanımlanır. Ebeveyn reddi, ebeveynin çocuktan fiziksel açıdan uzak durması, saldırgan tavırlar sergilemesi, çocuğun ihtiyaçlarıyla ilgilenmemesi ve onu ihmal etmesi olarak tanımlanır (Tarla, 2017).

Romantik ilişki:

Çok sayıda romantik ilişki tanımı vardır. Bunlardan biri Sternberg’in (1986) tanımıdır. Sternberg’e (1986) göre erkek ve kadın arasında oluşan yakınlık, tutku ve bağlılığın birleşiminden gelişiminden ilişki romantik ilişki olarak tanımlanır.

Sosyal ilgi:

Adler’in sosyal ilgi kuramına göre birey sadece toplumla i içe geçerek ve kaynaşarak birey niteliği elde eder ve kişinin çevresiyle ilişki kurma potansiyeline, doğduğu andan itibaren sahip olmaktadır. Adler ayrıca sosyal ilgiyi bireyin psikolojik sağlığını değerlendirmeye yarayan bir ölçüt olarak tanımlamaktadır (Kutlu, 2016).

İKİNCİ BÖLÜM

II. İLGİLİ YAYIN VE ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, beliren yetişkinlik dönemine, romantik ilişkilerde sosyal ilgi, sosyal ilgi ve ebeveyn kabul-red kuramı incelenmiş ve konu ile ilgili yurtiçi ve yurtdışı araştırmalara yer verilmiştir.

2.2. Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi

2.2.1. Romantik İlişki ve Aşk

Romantik ilişki ilk olarak kadın ve erkeğin arasında geçen duygusal bağı aklı getirir. Her toplum ve kültürde romantik ilişki farklı şekillerde yaşanır. Yani alışkanlıklar, bireylerin algısı ve davranış şekilleri, aşkı yaşama şekilleri, bireylerle yakınlığı ve romantik ilişkileri topluma ve kültüre göre değişmektedir. Ancak her toplumu ve kültürü ortak alanda buluşturan, aşk ve romantik ilişkilerin kişiyi fiziksel, duygusal ve zihinsel anlamda derinden etkilediği söylenebilir.

Karşı cinsle kurulan bağın önemin açıklayan kuramcılardan biri olan Erikson'a (1980) göre kişiler diğer bireylerle anlamlı sıkı ilişkiler geliştirme ihtiyacı duyarlar. Bu ihtiyaç erken yetişkinlik ve geç ergenlik döneminde ivme kazanmaktadır. Özellikle karşı cinsten iki kişinin cinsel bir boyut taşımayan duygusal anlamda yakınlık kurmaya dayalı romantik birlikteliklerin kurulmasının bu zamanda belirgin biçimde artış gösterdiğini ifade etmektedir.

Gençlerin hayatında romantik ilişkiler önemli bir alana sahiptir. Bunun sebebi de gençlerin vakitlerinin büyük bir bölümünü romantik ilişkilere yoğunlaşarak geçirmeleridir. Yaşanan romantik ilişkinin gidişatını negatif anlamda etkileyen, örseleyici, yıpratıcı ve bazen de ilişkinin sonlandırılmasıyla sonuçlanan bazı sorun durumları vardır. Bu durumlardan ilki yaşanan duygusal istismardır. Duygusal istismar, ilişkide kişilerin eşlerini reddetme, küfretme, korkutma, aşağılama, tehdit etme, yalnız bırakma, yıldırma, önemsememe, duygusal anlamda ihtiyaçlarına karşılık gelmeme, küçük düşürme, otorite kurma, lakap takma, aşırı baskı ve alaylı konuşma gibi davranışları içerir. Romantik ilişkiyi negatif anlamda etkileyen ikinci durum fiziksel istismardır. Kişilerin eşlerine fiziksel olarak zarar vermesi ya da bedensel bütünlüğünü bozacak davranışlar sergilemesini kapsar. Üçüncü ve son kavram ise soruna yönelmedir. İlişkide bireylerin herhangi bir sorun ile

karşılaştıklarında birbirlerini anlamaya çalışma, birbirlerinin gereksinimlerine duygularına düşüncelerine yönelme ve duygularını ifade etme davranışlarını ortaya koyar (Kalkan, 2009).

Son yıllarda teknolojinin yayılması ve kolay ulaşılabilir hale gelmesi bireylerin vakitlerini yoğun bir şekilde romantik ilişkilere adanmış ve bundan sebep ilişkilerinde sorun, tartışma ve anlaşmazlığın kaçınılmaz olduğu bilinmektedir. Bu sorunları çözmek için fiziksel ve duygusal istismar davranışı sergilemek veya ortada olan problemi göz ardı etmektense, o probleme yönelip var olan problemi azaltıp, çok daha sağlıklı bir ilişkiden söz edilebileceği düşünülmektedir (Kaya, 2018).

Romantik ilişki farklı kişilik yapılarına sahip kişileri tanımaya ve anlamaya ayrıca bu farklı yapıdaki kişilerle nasıl anlaşabileceğini öğrenmeye olanak sağlar. Kadın ve erkeklerin davranışlarını kontrol altında tutabilmelerine, arkadaş seçimlerine kendilerinin karar vermelerine, yetişkinlerden yardım almadan davranışlarının doğruluğunu değerlendirebilmelerine fırsat tanır (Yıldız, 2016).

Yetişkinlikteki bağlanma mantığının kontrolü altında değildir. Dolayısıyla ikili ilişkide de partnerlere akılcı yaklaşmak ve onları “seçmek” mümkün değildir. Bireyler kendilerine uygun olduğunu düşündükleri kişilere aşık olmayı her zaman beceremezler. Bununla birlikte, yine kendilerine uygun olmayan kişilerle ilişki içinde olabilirler. Rusbult’un modelinde çıkarımlarla bir sonuca varılırken (ödül-bedel kıyası, alternatiflerin olması) bağlanma teorisi bunun eksik kaldığını göstermektedir. Romantik ilişkiler bilişsel değerlendirmelerle yön verilebilen, ya da basit artı-eksi hesaplamaları ile karar verilen bir alan değildir. Çünkü ‘aşk’ öngörülemez bir olgudur (Shaver and Brennan, 1992).

2.2.2. Sosyal İlgi

Adler ilgi kavramını geliştirebilmek için 1918 yılından ölümüne kadar çalışmıştır (Drescher, 2007). Alman literatüründe bu kavram “Gemeinschaftsgefühl” olarak yer almakta ve sosyal duygu, sosyal ve toplumsal ilgi olarak çevrilmiştir (Erginsoy, 2010). Adler sosyal ilgiyi insanın toplumdaki diğer bireylerle ilişkisi, işbirliği, toplumsallık duygusu, insanın kendini diğer bireylerle özdeşleştirilmesi olarak tanımlamıştır (Adler, 2008). Johnson, Smith ve Nelson (2003) tanımına göre sosyal ilgili diğer bireylerin huzuru için gerçekleştirilen aktivitelerdir. Geçtan’ a

(2012) göre ise sosyal ilgi diğer insanların gözünden görmek, işitmek ve diğer insanların kalbiyle hissetmektir.

Kaplan'a (1991) göre duygu ve davranışlar sosyal ilginin biliş yapılarıdır. Bu yapılar, toplumdaki bireylerin aynı hak ve sorumlulukları olduğu, bireyin kendine olmasını istediği gibi diğerlerine davranması gerektiği, insanın kişiliğini yorumlarken toplum faydasına, toplum refahı amacıyla verdiği emeğin ciddi ölçüt olduğu, bireyin amaç ve çıkarlarının toplum faydası ve refahı ile dengeli olmasının hedeflerine ulaşmasını kolaylaştıracağı tarzıdır. Sosyal ilgi ile ilgili duygular; toplumsallık duygusu barındırma, cesaret, insanlara güvenme, yabancılaşma hissetmeme, iyimserlik, insanlığa ve topluma aidiyet şeklindedir. Sosyal ilgi ile ilgili davranışlar; yapıcı olma, işbirliği, saygı, dayanışma, uzlaşmacı, paylaşımcı, ve empati kurma becerisi şeklindedir.

İnsanoğlu doğumundan itibaren çeşitli gereksinimlerini karşılamak için çevresindeki diğer bireylerle etkileşim kurmak zorundadır. Bu insanların varoluşu için oldukça önemlidir. İnsanlar kendilerini ve çevrelerini kurdukları sosyal ilişkiler aracılığıyla tanır ve gelişir (Kılınçer, 2012). Bireylerin yaşamlarının ilk yıllarından itibaren çevresindekilerle, özellikle yakın çevresindeki kişilerle kurmaya çalıştıkları ilişki gerek biyolojik varlığını devam ettirme, gerekse ilerleyen yıllarda çevresindeki değişikliklere uyum sağlayabilmesi için gereklidir. Birey büyüdükçe insanlarla kurmuş olduğu ilişkiler çeşitlenmekte, bu ilişkiler bireyin farklı ihtiyaçlarının doyurulmasına hizmet etmekte ve bireylerin gelişimi için gerekli temeli oluşturarak davranışlarını ve düşüncelerini şekillendirmektedir (Aydoğdu, 2010).

Adler insanların doğuştan diğer insanlarla ilişki kurabilmesi için gelişmesi mümkün olduğunu savunmuştur ve bu olguyu sosyal ilgi olarak isimlendirmiştir. Orijinal ismi Gemeinschaftsgefühl olan bu olgu toplumsal duygu, dayanışma duygusu ve insanlığın kendini topluluğa ait hissetmesi ve tüm insanlıkla özdeşleşmesi anlamlarına gelmektedir (Ewen, 2003).

Adler insanlığın sadece bir toplumun parçası halinde yaşamasının mümkün olduğunu savunmuştur. Bu sebeple insanların kendini anlamalarının yegâne yolunun içinde buldukları sosyokültürel bağlamda diğer insanlar ile olan ilişkilerine bakmaları olduğunu vurgulamıştır. O'na göre insanlar içgüdüsel olarak yaşadıkları toplumun çıkarları için kendi gereksinimlerini arka plana atabilmektedir. İnsanlar

sosyal ilgiyi doğuştan getirdikleri için, alışkanlık veya herhangi başka bir sebepten ötürü değil, doğal toplumsal varlıklar olduğunu vurgulamıştır. Ancak bu potansiyelin geliştirilebilmesi için düzenli rehberlik ve eğitime ihtiyaç duyarlar. Sosyal ilgi sosyal bir ortamda gelişir. Bu gelişim sürecine katkıda bulunan ilk önce anne ve diğer aile fertleri sonrada ailenin dışında diğer insanlardır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

Adler'in (2008) görüşüne göre sosyal ilgi doğuştan gelen bir içgüdü değildir, insanlar sosyal ilgi eğilimiyle hayata gözlerini açmaktadır ve bilinçli veya bilinçsiz olarak içinde yaşadığı kültür ve topluma göre şekil alıp geliştirmesi gereken doğal bir kuvvettir. Adler insanların hayatında iş, arkadaşlık ve aşk gibi üç görevi olduğundan bahsetmektedir. Toplum içinde çalışmayı ve katkıda bulunmayı iş görevi olarak, insanlarla iletişim ve yakınlık kurabilmeyi, içten ve samimi dostluklar kurabilmeyi arkadaşlık görevi olarak ve özel kıldığı biri ile yakınlaşabilmeyi ve anne-baba olabilmeyi sevgi ve aşk görevi olarak tanımlamaktadır. İnsanın yaşam görevlerini yerine getirebilmesi ve tamamlayabilmesi kişinin sosyal ilgisi ile bağlantılı olmaktadır.

Çocuğun sosyal ilgisinin ortaya çıkmasında annenin rolü büyüktür. Bu bağlamda anne çocuğuyla bir anne-çocuk ilişkisi kurup bağlılık, iş birliği ve yoldaşlık duygusu oluşturmalıdır. Ayrıca annenin çocuğun babasına, kardeşlerine ve diğer insanlara karşı gösterdiği ilgi ve sevgi de model teşkil eder. Çocuk böylelikle dünyada başka değerli bireylerin varlığını idrak eder ve öğrenir. Anneden sonra en önemli kaynak babadır. Baba çocuğun annesine, işine ve yaşadığı topluma karşı pozitif bir tutum geliştirmiş olmalıdır. Adler için ideal baba evlatlarına değer verip annelerine onların bakımı konusunda eşit derecede katkı sağlayan babadır. Çocukların anne ve babasının arasındaki ilişki sosyal ilgilerinin gelişimini büyük ölçüde etkilemektedir. Mutsuz anne-baba ilişkisinin bu gelişimi sağlama olasılığı düşüktür. Anne-babanın çocuğa rol model olmaları için saygılı, seviyeli, dengeli ve mutlu olmaları gerekir. Bu şekilde gelişen çocuk ileriki yaşamında sağlıklı çevre, arkadaş ve romantik ilişkiler kurabilmektedir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2016).

Ansbacher'a (1991) göre sosyal ilginin gelişimi üç ayrı süreçte oluşmaktadır. Bu üç süreci aşağıdaki gibi açıklamaktadır;

1. İlk etap, sosyal hayat ve bu hayattaki/ yaşamdaki işbirliği için lazım olan avranışları kapsamaktadır.

2. İkinci etap, toplumdaki insanlarla empati kurabilmek ve onlara verici olabilmek gibi yeteneklerin gelişimini kapsamaktadır.
3. Üçüncü etap ise bireylerin bütün davranışlarını etkileyen şahsi tutum değerlendirmelerini kapsamaktadır.

Adler'in (2002) tanımına bakıldığında sosyal ilgisi yüksek kişiler hayatta karşılaştıkları sıkıntılar karşısında daha cesur davranan ve bu sıkıntıları aşabileceklerine inanan, işbirliğine eğilimli bireylerdir. Rareshide ve Kern'in (1991) tanımına göre ise sosyal ilgisi yüksek kişiler toplumun yararı için çalışan, katkıda bulunmaya gayret eden, daha üretken olmaya çabaladıkları nedeniyle özsaygıları ve motivasyonları daha yüksek, daha enerjik ve başa çıkma becerileri gelişmiş bireylerdir. Bu kişiler hayatta karşılaştıkları zorlukları ve sıkıntıları yaşantılarını geliştiren bir fırsat gibi algılayıp, sıkıntılarını meydan okuma isteğinde oldukları belirtilmiştir.

Erginsoy (2010) sosyal ilgi düzeyi düşük kişilerin daha çok bireysel menfaatlerini ön planda tutan, üstünlük ve güç için çalışan bireyler olduklarını belirtmiştir. Bu kişiler fazlasıyla üstünlük çabası içinde bulunmaları sebebiyle çevrelerindeki insanlara genellikle pek güvenmemektedirler. Çoğunlukla suçlu, devamlı intihar teşebbüsünde bulunan, sapık, nevrotik ve psikotik kişilerin sosyal ilgi düzeyleri Adler'e (2002) göre yetersiz olmaktadır.

2.2.3. Sosyal İlgi ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Üzerine Yapılan Yayın ve Araştırmalar

Çalışmanın bu kısmında, romantik ilişkilerde sosyal ilgi ve sosyal ilgi ile ilgili yurtdışı ve yurtiçinde yapılan araştırmalar değerlendirilmiştir.

2.2.3.1. Sosyal İlgi ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Üzerine Yurtdışında Yapılan Yayın ve Araştırmalar

Greever, Tseng & Friedland (1973), geliştirdikleri "Social Interest Index" ile kişinin ulaştığı sosyal ilgi düzeyini ölçmeyi hedefledikleri çalışmaya 83 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda sosyal ilgi ile akademik başarı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanırken, sosyal ilgi ile sosyoekonomik durum arasında bir ilişki bulunmamıştır.

Crandall (1978), çalışmasının örneklemini istatistik kursunda eğitim gören 48 kişi oluşturmuştur. Çalışma sonucunda sosyal ilginin zihinsel sağlığın ana parçası olduğunu ve stresi yönetebilme becerisini ilerletmede, stresle başa etmede sosyal ilginin etkili olduğunu tespit etmiştir. Farklı bir araştırmasında ise Crandall (1984) stres derecesi ve sosyal ilginin arasındaki ilgiyi araştırmıştır. Sonuca bakıldığında Sosyal ilgi puanı yüksek çıkan kişilerin lüzumsuz problemlerden kaçınmaya daha eğilimli olduğunu ve aşırı stres ile sosyal ilgi derecesinin olumsuz yönde anlamlı bir ilişkisi olduğunu tespit etmiştir.

Leak & Williams (1989) üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılık, yalnızlık ve sosyal ilgi arasındaki bağlantıyı araştırmıştır. Sosyal ilgi derecesi yüksek olan kişilerin yüksek psikolojik dayanıklılıklarının olduğu ve sosyal ilginin yalnızlık ile olumsuz yönde manidar bir ilişkisi olduğunu saptamıştır. Bunun yanı sıra sosyal ilgi ile sorumluluk ve içsel denetim arasında olumlu yönde manidar bir ilişki bulunmuştur.

Kaplan (1991) ABD’de 568 lise öğrencisi ile yaptığı araştırmada sosyal ilgi derecesinin cinsiyetlere göre değişip değişmediğini incelemeyi hedeflemiştir. Ölçeğin endişe ile başa çıkma ve diğer insanlara güvenme ile ilgili olan ilk alt boyutu, erkeklerin sosyal ilgi derecesinin kadınların sosyal ilgi derecesine nazaran önemli ölçüde düşük olduğunu göstermektedir. İkinci alt boyutunda ise benlik saygısının cinsiyet açısından anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

Hazan ve Shaver (1994) çalışmasında güvenli bağlanmayı gerçekleştirebilen bireylerin hem romantik/yakın ilişkileri hem de çocukluk çağındaki yaşantılarında anne-babalarıyla kurdukları ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın sonucunda güvenli bağlanan bireylerin romantik/yakın ilişkilerinde daha çok pozitif inancıya sahip oldukları bulunmuştur.

Gilman (2001), ABD’de bulunan bir lisenin toplam 321 öğrencisi ile yaptığı araştırmada, ders dışında etkinliklere katılma, yaşam doyumu ve sosyal ilgi dereceleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma sonucuna göre, sosyal ilgi dereceleri yüksek olan bireylerin genel memnuniyet dereceleri yüksek bulunmuş, aynı şekilde bu bireylerin aile ve arkadaş ilişki memnuniyet dereceleri de önemli anlamda birbiri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ders dışı etkinliklere daha çok katılım sağlayan ergenlerin okul memnuniyet dereceleri yüksek çıkmıştır. Ders dışı

etkinliklerin katılımı ile sosyal ilgi derecesi arasındaki ilişkinin ise anlamlı olmadığı tespit edilmiştir.

2016 kişinin katıldığı bir örneklem grubu ile yaptıkları çalışmada Schwartz, Meisenhelder, Ma & Reed (2003), insanlara yardımcı olma, yardım alma ve buna benzer sosyal ilgi ile ilgili davranışların bilişsel sağlık ile bağlantılı olduğunu ve yüksek sosyal ilgi derecesine sahip olup diğer insanlara yardım etmenin, bilişsel sağlığın anlamlı bir yordayıcısı olduğunu saptamışlardır.

ABD’de 813 üniversite öğrencisi ile yaptığı araştırmada, Johnson, Smith & Nelson (2003) gençlerde sosyal ilginin yordayıcı faktörlerini incelemişlerdir. İnceledikleri sosyal ilgi ile aile etkileşimi, doğum sırası ve cinsiyet arasındaki ilişkide kadınların erkeklere nazaran sosyal ilgi düzeyleri daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Sosyal ilgi ile doğum sırası arasında ise anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır. Aile etkileşimi ile sosyal ilginin arasındaki ilişkide, uyum ve çatışma, duygusal anlamlılık alt boyutları ile de anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Guzick, Dorman, Groff, Altermatt ve Forsyth (2004) yaptıkları araştırmada sosyal ilginin yapısını araştırmış, gençlerin sosyal ilgi ve sosyal yetersizlikteki tecrübelerine bakılmış, okullarda uygulanacak olan Adleryan temelli bir programın gençlerin sosyal ilgisine olan etkisini incelemişlerdir. Çalışma bulgularına göre öğretmen/eğitmen-öğrenci, arkadaş ilişkilerinin sosyal ilginin (sosyal empati, sosyal bağlılık) alt boyutlarının gelişiminde önemi olduğu, sosyal empati ve sosyal bağlılık ile yetişkinlikteki sosyal anlamda yetersizlik hissi arasında olumsuz bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Leak & Leak (2006) olumlu zihinsel sağlık amacıyla sosyal ilginin gerekli olduğunu belirtmiş ve sosyal ilginin pozitif psikolojinin çeşitli yönleriyle ilişkili olduğunu ispatlayan iki farklı araştırma yapmıştır. İlk araştırması için 162 üniversite öğrencisi ile çalışmış ve sosyal ilginin parçalarından oluşan “Kişisel iyi oluş ve uyum” ile pozitif psikolojinin görüşlerinden “Kişisel Erdemler” arasındaki ilişkiyi araştırmış ve anlamlı yönde karşılıklı olarak birbirlerini destekleyen etmenler olduğunu tespit etmiştir. İkinci araştırmasında da 115 üniversite öğrencisi ile yapmış olduğu “Ahlaki Düşünce” ile “Koşulsuz Yardım Etme Davranışı” arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Analiz sonuçlarına göre, birey, düşük seviyeden yüksek seviyedeki

sosyal ilgi yönünde ilerledikçe, ahlaki bakımdan da yüksek seviyede muhakeme yeteneğinin geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Stoykova (2013) Bulgaristan'da eğitim alan 132 lisans ve 35 master (yüksek lisans) öğrencisi ile yaptığı çalışmada, insanın akademik eğitiminin sosyal ilgilerinin gelişimindeki etkisini ve insanın motivasyonu ile sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Çalışma sonucunda sosyal ilgi seviyesinin meslek tercihi ile ilişkisinin olabileceği, sosyal ilgi seviyesi yüksek bireylerin daha fazla sosyal yardıma dönük alanlarda kariyer yaptıkları tespit edilmiştir. Kişinin kendi başarısı için motivasyon ve sosyal ilgi arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Fung & Reid (2018) 102 üniversite öğrencisi ile yaptığı çalışmasında sosyal ilginin idrak edilen sosyal desteği ve psikolojik sağlığı arasındaki bağlantıya aracılık yapıp yapmadığını araştırmışlardır. Çalışma bulgularına bakıldığında, sosyal ilginin psikolojik sağlık ve algılanan sosyal destek arasındaki bağlantı üzerinde kesin bir aracılık etkisinde olduğu saptanmıştır.

2.2.3.2. Sosyal İlgî ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgî Üzerine Yurt İçinde Yapılan Yayın ve Araştırmalar

Soyer'in (2001) üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada öğrencilerin sosyal ilgi düzeyleri birtakım değişkenler bakımından incelenmiştir. Toplam 806 öğrencinin katıldığı araştırma bulgularında, öğrencilerin cinsiyetlerine, sınıf düzeyi ve bölümlerine, ebeveyn eğitim düzeyine, ailenin sosyo-ekonomik düzeyine, yaşadıkları yere, aile yapısına ve organ yetersizliğine göre sosyal ilgi puan ortalamaları arasında önemli bir farka rastlanmamıştır. Ancak akademik başarı konusunda kendini "başarılı" algılayan bireylerin sosyal ilgi puanlarının çok daha yüksek bulunduğu belirtilmiştir.

Kaplan (2003) 9 ile 12. sınıflarda okuyan 260 öğrenci ile yaptığı araştırmada sosyal ilgi ve işbirliği arasındaki bağlantıyı incelemiştir. Sonuç olarak sosyal ilgi ölçeği sonucunda yüksek puan alan gençlerin işbirliğine daha açık oldukları görülmüştür. Erginsoy (2010) iki farklı üniversitenin toplam 330 öğretmen adayı öğrencisi ile gerçekleştirdiği araştırmada, sosyal ilgi ve kognitif çarpıtma arasındaki ilişkiyi ele almıştır. Bununla birlikte, kognitif çarpıtmaların alt boyutları olan Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi, Zihin Okuma ve Yakınlıktan Kaçınma ile öğrencilerin sosyal ilgi seviyelerinin onların yaşantıları ile ilgili ilk hatırladıkları

anılara göre değişip değişmediği incelenmiştir. Araştırma bulgularına bakıldığında öğrencilerin sosyal ilgi dereceleri ile Yakınlıktan Kaçınma seviyeleri arasında olumsuz yönde, Zihin Okuma ve Gerçekçi Olmayan İlişki Beklentisi arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Erkeklerin Yakınlıktan Kaçınma derecesi kadınlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin romantik yakınlıklarında fiziksel ve duygusal istismar ve probleme yönelme ile sosyal ilgi arasındaki bağlantıyı inceleyen Kalkan'ın (2010) araştırmasına toplam 300 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Çalışma bulgularına göre, sosyal ilginin fiziksel ve duygusal istismar ile olumsuz yönde, soruna/probleme yönelme ile ise olumlu yönde ilişkisi tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra sosyal ilgi fiziksel ve duygusal istismar ve soruna yönelmenin önemli bir yordayıcısı olduğu görülmüştür.

Kayacı (2014) üniversite öğrencileriyle yaptığı çalışmada öğrencilerin sosyal ilgi derecelerinin ve psikolojik doğum sırasının, psikolojik dayanıklılık derecelerini yordamadaki görevini araştırmıştır. Çalışmanın örneklemini Gazi Üniversitesinde öğrenim gören 438 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma bulgularının sonucuna göre sosyal ilgi ile, kontrol, meydan okuma, kendini adama ve psikolojik dayanıklılık arasında olumlu yönde ilişki saptanmıştır.

Ülkemizdeki ruhsal sağlamlığın yordayıcıları olarak sosyal ilgi, başa çıkma ve psikolojik doğum sırasını araştıran Tekinalp & Terzi'nin (2016) çalışmasına 18-60 yaş aralığında 247 birey katılmıştır. Kendini toparlama ile sosyal ilgi arasında olumlu yönde etkili bir ilişki olduğu, sosyal ilginin de kendini toparlama gücünün yordayıcısı olduğu bulunmuştur. Ayrıca sosyal ilgiye sahip bireylerin etkin sorun çözme ve başa çıkma becerilerini daha çok kullanarak kendilerini daha kısa sürede toparlayabildikleri tespit edilmiştir.

Terzioğlu'nun (2016) yaptığı çalışmanın örneklemini 834 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmanın amacı öğrencilerin öz-duyarlık, sosyal ilgi derecelerinin hem öznel iyi oluş hem de stres belirtilerini, farkındalık ve duygularını yönetme becerilerini yordama derecelerini araştırmaktır. Araştırma sonucunda, sosyal ilgi seviyesinin öznel iyi oluşu önemli biçimde yordadığı fakat stres belirtilerini yordamadığı tespit edilmiştir.

Akarsu (2018) romantik yakınlık yaşayan yetişkinlerin sosyal ilgi, maneviyat ve ilişkisel benlik saygısı ile ilişki istikrarının arasındaki ilişkiyi araştırmayı hedeflemiştir. Çalışmanın örneklemini 400 18-35 yaş arasındaki üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Yapılan analiz sonuçlarına göre, ilişki doyumu ve ilişki yatırımında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farka rastlanmamıştır. İlişki istikrarında ilişki süresinin uzunluğuna göre anlamlı bir fark bulunmadığı, ancak ilişki doyumu ile sosyal ilgi ve ilişkisel benlik saygısı arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Çelik'in (2018) 358 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmasındaki amacı, öğrencilerin romantik yakınlıklarında sosyal ilgi dereceleri ile çelişmeli duygulu cinsiyetçilik dereceleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Sonuç olarak, romantik yakınlıklardaki sosyal ilgi dereceleri ile düşmanca cinsiyetçilik arasında olumsuz yönde manidar bir ilişkiye rastlanmıştır. Romantik yakınlıklarda ise sosyal ilgi derecesi ile korumacı cinsiyetçilik derecesi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmamıştır.

Tekin Çatal ve Kalkan (2018) araştırmasındaki amaç bireyler arası ilişkiler tarzları ve romantik ilişkilere karşı sosyal ilgi aralarındaki ilişkilerin incelenmesidir. Çalışma 240 gönüllü öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrencilerin 151'ü kız öğrenci 89'u erkek öğrencidir. Çalışmaya katılım sağlayan öğrencilerin yaş ortalaması 20 ile 79'dur. Veri toplama aracı olarak kişilerarası ilişki stilleri ölçeği ve Adlerian sosyal ilgi ölçeği ilişki formu kullanılmıştır. Sonuç olarak bakıldığında Romantik ilişkilerde sosyal ilgi ile besleyici stil arasında pozitif ilişki saptanmıştır. Romantik ilişkilerde sosyal ilgi ile zehirlenme şekli arasında anlamlı bir negatif ilişki bulunmuştur. Üniversite okuyan öğrencilerin kişilerarası ilişki tarzları ile romantik ilişki içinde toplumsal ilgi arasında cinsiyete nazaran anlamlı farklılıklar bulunmuştur. İlişki durumuna göre öğrencilerin kişilerarası ilişki tarzları ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında yine anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Önal (2019) 827 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmada, öğrencilerin sosyal ilgi derecesini farklı değişkenler bakımından incelemiştir. Araştırılan farklı değişkenler arasında anlamlılık derecesinin en yüksek çıkan puanları; yeryüzündeki tüm canlıların potansiyelini ve onların haklarının denkleğini onaylayan, hayvanlara ve doğaya karşı farkındalığa sahip, yazılı medyaya nazaran yüz yüze kurulan iletişimi daha çok seçen bireylerin oluşturduğunu bulmuştur.

2.3. Ebeveyn Kabul Red Teorisi

2.3.1. Genel Bilgiler

Bu kısımda, Rohner'in 1975 yılında yayınladığı Ebeveyn Kabul Red Kuramı (EKAR) açıklanmaktadır.

Ebeveyn Kabul Red Kuramı, bireylerin çocuklukta algıladıkları ebeveynleri tarafından neden kabullenildikleri yahut reddedildiklerini ve gelecekte bu durumun çocuk ve yetişkinlerin bilişsel, duygusal ve davranışsal gelişimlerini ne derecede etkilediğini araştıran bir "sosyalizasyon" kuramıdır. Bu teori evrensel bir yaklaşımla kurulmuştur. Rohner, yeryüzündeki herkesin, ebeveynleri veya bakım verenleri tarafından sıcaklık almaya gereksinimi olduğu varsayımı üzerinde çalışmaktadır (Rohner, 1986, 2000).

Ebeveyn Kabul- Red Kuramı, ebeveynlerin çocuklukta davranışlarının önemini ortaya koyup bir kişilik kuramıyla bir araya getiren ve ayrıca ebeveyn kabul- reddinin neticesini araştıran bir kuramdır (Epli Koç, 2013). Teorinin amacı, anne-babanın gösterdikleri ve çocuklarının algılamış oldukları kabul-red ve ayrıca kontrol tutumlarının sebeplerini ve bunların sonuçlarını ve bunlarla ilgili olan diğer kavramları açıklamaktır. Meydana gelebilecek sonuçları ve ebeveynliğin kalitesini de araştırmaktadır (Öngider ve Karadeniz, 2008).

Kuram, bilhassa ebeveynin sevgisinin ifade etme şekillerini, etki ve kökenlerini incelemektedir. Amerika dahil dünyanın çeşitli ülkelerinde ve çeşitli kültürlerde yaklaşık 2000 çalışma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda çocuğun kültürü ve yaşadığı yer fark etmeksizin ebeveynleri tarafından kabul edilmeye ihtiyaç duyduğu görülmüştür (Rohner, Khaleque and Cournoyer, 2005).

Teori, olumlu tepkiye duyulan gereksinimin doğru bir biçimde karşılanmaması, şöyle ki değer verilen kişiler bilhassa da düşkün oldukları bireyler tarafından reddedildiğinde kişinin endişe ve güvensizlik hissine tutulmasına sebep olduğunu varsaymaktadır (Rohner, 2008). Teoriye göre, anne ve babaları tarafından kabul veya reddedilmeleri çocukların hayatını ciddi anlamda etkilemektedir. Birçok farklı coğrafyalarda yapılan araştırmalarda ebeveynleri tarafından kabul veyahut reddedilmenin çocukların psikolojik uyumlarını etkilediği ayrıca sosyal, bilişsel, duygusal ve davranışsal anlamda da etkilendikleri bulunmuştur. Çocukların ebeveynleri tarafından kabul veya reddedilmeleri çocukların kendilerine, çevrelerine,

eşyalara, yani hayattaki her şeye karşı göstermiş oldukları davranışlar ve edindikleri tutumun temelini oluşturur (Rohner, 2004). Ayrıca hayat boyu hem sosyal hem de duygusal problemlerden oluşan bir risk grubu içerisine dâhil olmaktadır (Khaleque and Rohner, 2001).

Anne ve babaları tarafından reddedilen çocuklar, sürekli olarak reddedileceklerini düşünmekte ve zihinsel şemaları görevini bu şekilde icra etmeye devam etmektedir (Feldman and Downey, 1994). Ebeveynlere dair bu zihinsel temsiller bireylerin romantik ilişkilere dair yönelimini de belirlemektedir (Hendrix, 1990). Reddedilmiş bireyler, kendilerini sevmeye layık görmezler (Rohner, 2005).

Yapılan çoğu araştırmada annenin tutum ve davranışlarına yoğunlaşmaktadır. Fakat buna rağmen birçok araştırmada da babaların çocuk ve yetişkinler üzerinde sevgi ile ilgili davranışların en az annelerin ki kadar etkili olduğu görülmüştür. Aile içinde yaşanan birçok psikolojik sorunun meydana gelmesinde baba kabul-reddinin anne kabul-reddi kadar etkili olduğu görülmüştür (Rohner, 1998).

Çocukluk ve ergenlik dönemindeki çocukların anne-babalar ile arasındaki ilişki görece detaylı olarak araştırılırken, ergenlikten yetişkinliğe kuşaklar arası ilişkilerin gelişimi ile ilgili sadece birkaç bulgu mevcuttur. Her şeyden önce, nesiller arasındaki bağların daha uzun bir süre boyunca sürekliliği sorununu araştırabilecek ileriye dönük boylamsal çalışma eksikliği vardır (Berger and Fend, 2005).

Bu teorinin muhtemelen en önemli özelliği; anne-babanın çocukla olan ilişkilerindeki doğrulanabilir evrenselleri incelemesidir. Bu amaca ulaşmak için EKAR araştırmacıları, pek çok toplum içinde anne-baba ve çocuk arasındaki ilişkilerinin ayrıntılarını araştırarak kırk yılı aşkın zaman harcadılar.

Sonuç olarak hem çocukların hem de yetişkinlerin; anne-babaları ve diğer bağlandıkları kişilerin onları sevip sevmemeleri veya reddedip reddetmeme düzeylerini değerlendirmek amacıyla kullanılan genel bir mana yapısı ortaya çıkardılar. Yani, ilk başta sadece ebeveyn- çocuk ilişkisindeki kabul-red sonuçlarına yoğunlaşan bu teori, artık yetişkinlikteki yakın ilişkileri de içeren diğer temel bireyler arası ilişkilerdeki kabul veya red sonuçlarını da varsaymaya ve aydınlatmaya çalışmaktadır. Böylelikle kuram yalnızca ebeveyn kabulü ve reddini değil, akran, öğretmen, yakın ilişkilerdeki ve diğer bağlanılan ilişkilerdeki kabul-reddi de içermektedir (Rohner, Khaleque and Cournoyer, 2003).

2.3.2. Alt Teoriler

2.3.2.1. Kişilik Alt Teorisi

Bu teori, çocukların yaşamlarını sürdürdükleri sürece anne-babaları tarafından kabul veya reddedilmenin kişilik gelişimlerini biçimlendirmede yoğun bir etkisi olduğunu savunmaktadır. İlk başta değer verilen kişilerden gelen olumlu dönüt için duyulan duygusal ihtiyacın, çocuklar için etkili bir şekilde motive eden bir faktör olduğu açıktır. Bu gereksinim bağlanma figürleri veya bakım veren kişiler tarafından uygun bir biçimde karşılanmadığında, çocuklar iki şekilde; duygusal ve davranışsal olarak tepki vermektedirler (Khalaque and Rohner, 2002).

Kişilik alt boyutu iki sorunun cevabını aramaktadır. Bunlar,

1. Çocuklar ebeveynleri tarafından kabul veya red edildiklerinde farklı sosyokültürel çevrelerde ve yaşadıkları farklı yerlerde din, dil ve cinsiyet ayırt etmeksizin yaşadıkları durumlarda aynı şekilde tepki verdikleri doğru mudur?

2- Çocuklukta yaşanan ebeveyn reddi yetişkinlik ve yaşlılık dönemini ne derece etkilemektedir?

Bu teori, yeryüzündeki çeşitli kültür, dil ve ırklarda, bireyin ebeveynleri tarafından reddedilmesi durumunda yedi kişilik özelliğinin negatif sınırlarından oluşan bir kişilik yapısının meydana geleceğini bildirmektedir (Khaleque and Rohner, 2002).

Kuramda kişilik özellikleri yedi değişik kapsamda incelenmektedir. Bunlar;

1. Bağımlılık yahut savunucu bağımsızlık,
2. Duygusal tepkisizlik,
3. Saldırganlık ve düşmanlık,
4. Olumsuz öz-saygı,
5. Olumsuz öz-yeterlik,
6. Duygusal tutarsızlık, ve
7. Olumsuz dünya görüşü.

Ebeveynin red davranışının sebep olduğu psikolojik acı nedeniyle bu özelliklerin meydana gelmesi varsayılmaktadır. Önemli ölçüde reddedilmiş birçok çocuk kendisine giderek artan ve daha fazla acı hissettiren öfke ve kızgınlık gibi olumsuz yıkıcı duygular hissetmektedir. Bunun neticesinde çocuk daha fazla reddedilmemek ve kendisini reddedilmekten koruyabilmek için kendi içine döner ve duygusal olarak kendisini kapatmaktadır. Yani daha tepkisiz bir birey olmaktadır. Böylelikle sevgisini nasıl gösterebileceğini ve başkalarının gösterdiği sevgiyi nasıl kabul edeceğini bilme konusunda çoğu zaman sorun yaşamaktadır (Khaleque and Rohner, 2002).

2.3.2.2. Baş Etme Alt Teorisi

Çocuklukta reddedilen çocuk ve yetişkinlerin diğer bireylere göre duygusal anlamda daha güçlü bir şekilde başa çıkabilmelerinin nedenini inceler (Rohner and Britner, 2002). “Duygusal baş edici” anne-babası tarafından reddedilme duygusunu algılamasına rağmen bireyin genel ve duygusal anlamda ruh sağlığının sağlam olması olarak tanımlanmaktadır. Başa çıkma alt teorisi çalışmalarında özellikle duygusal baş edici bireyler üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu bireyler, reddedilmenin sebep olduğu negatif psikolojik etkilerinin büyük bölümünden değil, tümünden kurtulmayı başarmaktadır (Rohner, 2005).

“Araçsal baş edici” anne-babası tarafından reddedilme duygusunu algılamasına rağmen birey mesleklerinde yahut işlerinde ve farklı işler yapmaya yönelik etkinliklerde istekli ve başarılı fakat ruhsal sağlığı bozuktur. Bu bireylere örnek olarak Maxim Gorki gibi dünya çapında tanınan sayısız insan gösterilebilmektedir (Rohner and Khaleque, 2002).

Baş etme alt teorisi kavramsal ve deneysel yönden değerlendirildiğinde teorinin en az gelişmiş alt teorisidir. Bu durumda kimi çocuk ve yetişkinlerin anne-babaları tarafından algılamış oldukları reddedilme yaşantıları ile ötekilerinden daha etkili bir şekilde nasıl baş edebilecekleri ile ilgili hâlâ net açıklamalara yer verilmemiştir. Fakat baş etme süreci ile ilgili kişiyi ve kişinin içerisinde bulunmuş olduğu durum ile ilgilenen “çok yönlü davranış modeli” bilgi vermektedir.

2.3.2.3. Sosyokültürel Alt Teorisi

Sosyokültürel alt boyutu iki soruya cevap aramaktadır. Bunlar,

1. Bazı anne-babaların çocuğa sıcaklık ve sevgi gösterip kabul ederken, bazı ebeveynler neden ilgisiz, ihmal eden, saldırgan ve soğuk bireylerdir?
2. Anne-babaların çoğunluğunun çocuklarını kabul veya reddetmesi yaşadıkları toplumu ve onun genel yapısını ne derecede ve nasıl etkilemektedir? (Gelgör, 2016).

Pek çok anne-babalar çocuklarına karşı sıcaklık göstermekte ve sevgiyle yaklaşmakta iken yeryüzündeki toplumların %25'inin neden çocuklarına karşı hafiften ağır dereceye doğru giden reddedici eğilimde oldukları araştırılmaktadır. Bunun haricinde toplumların arasındaki bu ayrımlaşma ve aynı toplumların içerisinde çocuklara anne-babalık yapma hususunda görülen bireysel farklılıklar araştırılmaktadır. Bu durumla ilgili yapılan araştırmalarda, anne-babaların reddedici olmasının aile, toplum ve sosyokültürel bağlamda ortaya çıktığı bulunmuştur (Rohner et al., 2003).

Sosyokültürel alt teorisine bakıldığında, anne-babaların kabul veya reddedici olmalarında toplumun içerisinde barındırdığı sistemlerin tümünün etkisi görülmektedir. Bahsedilen sistemler; aile, ekonomik ve politik yapı ve bir toplumun devamlılık gösterebilmesi için ihtiyaç duyulan öteki kurumlardan ve çevresel yapıdan meydana gelmektedir (Rohner et al., 2003).

Yeryüzündeki toplumların tümünde çocuklarına karşı reddedici davranışında bulunanlar, doğaüstü dünyaya dair kültürel inanışlarda onları genel anlamda kötü niyetli; güvenilmez ve düşmanca davranan ve bunun gibi farklı şekillerde olumsuz güçler olarak kabul etmektedir. Öteki taraftan çocuklarına sıcaklık ve sevgiyle yaklaşan ebeveynler doğaüstü dünyayı genel anlamda iyi, sıcak, koruyucu ve destekleyici yahut farklı şekillerde olumlu güçler olarak kabul etmektedir. Bahsedilen bu iki çeşit toplum tipi arasındaki kültürel farklılıklar, anne-babaları tarafından algılamış oldukları "kabul" sonucunda bireylerin zihinsel tasarımlarındaki kişisel farklılıkların bütünü olarak yorumlanmaktadır. Yapılan meslek seçimlerin, gelenek yahut tercihlerin bile anne-babalar tarafından algılanan kabul ya da reddedilme ile ilgili olabileceği düşünülmektedir (Rohner et al., 2003).

Sonuç olarak, toplumlar arası ayrımlaşma da olduğu gibi meydana gelen birtakım toplum içi ayrımlaşmaların da anne-babaların çocuklarına karşı red davranışı göstermeleri ile tutarlı bir biçimde ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Bu durumun esas sebeplerinden bazıları bilhassa temel duygusal yakınlıkların ve sosyal desteğin bozulması olarak görülmektedir. Sosyal ve duygusal destek alamayan veya maddi sorunları olan ve çocuklarını tek başına yetiştiren anne-babalar, dünyanın her yerinde reddedici davranış eğilimi göstermede daha büyük risk oluşturmaktadır. Fakat anne-babaların çocuklarına karşı sergiledikleri reddedici davranışların yalnız maddi sorunlarla ilgili olmadığı, birtakım sosyal ve duygusal koşullarla bir araya toplanınca daha çok risk oluşturduğu görülmüştür (Rohner et al., 2003).

2.3.3. Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu

Ebeveyn kabulü anne-babanın çocuğa karşı ilgisini, sevgi dolu yaklaşımını ve şefkatini, ona gösterdiği sıcaklığı ayrıca çocuğun bakımını ve ona verdiği destek olarak tanımlanır. Ebeveyn reddi ise bunların olmaması veyahut geri çekilmesi olarak tanımlanmıştır. Ebeveyn kabulü sevgi sözcükleri kullanma, övme, çocuğu sözel olarak rahatlatma ve davranışını onaylama şeklinde sözel olarak ifade edilebilir. Çocuğu kucaklama, öpme, çocuğa sarılma ve onunla oyunlar oynama gibi türlü şekillerde ebeveyn kabulü fiziksel olarak gösterilebilir. Ebeveyn reddinde ise sıcaklık yoktur, çocuğa karşı olumsuz bir tutum, anlayışsız ve soğuk bir davranış sergilenmektedir. Bu tarz anne-babalar çocuklarını yük gibi görür ve onları onaylamazlar ve hatta çocuklarından hoşlanmayabilirler (Rohner and Rohner, 1981).

Ebeveyn reddi dört alt boyut olarak ele alınmaktadır. Bunlar; soğukluk, ilgisizlik, düşmanlık ve ayrışmamış red boyutlarıdır.

2.3.3.1. Soğukluk ve Duygusuzluk

Ebeveynlerin çocuklarına karşı sevgi göstermeleri ile ilgili duygusal sıcaklık veya fiziksel ve sözel ifadelerin “algılanan” yokluğunu veya ciddi anlamda eksikliğini tanımlamaktadır. Sevgiye dair fiziksel ifadeleri; öpme ve sarılma gibi yakınlıklar kapsamaktadır. Sözel ifadeleri ise; güzel sözler söyleme, iltifat ve övme gibi sıcaklık gösteren sözler kapsamaktadır (Rohner, Khaleque and Cournoyer, 2005).

2.3.3.2. Düşmanlık ve Saldırganlık

Düşmanca tutum, anne-babaların çocuklarına karşı yönelttikleri birtakım öfke ve kızgınlık gibi düşmanlık duyguları içsel yahut duygusal olarak verdikleri tepki olarak tanımlanmaktadır. Saldırganlık, çocuğa karşı sözel olmayan simgesel beden duruşlarıyla, incitici bir şekilde ifade edilen sözel veya fiziksel saldırganlık ile meydana çıkmasıdır Burada bahsedilen sözel saldırganlık; eleştirme, bağırma ve küçük düşürme gibi sözel olarak ifade edilen kelimeleri kapsamaktadır. Fiziksel saldırganlık ise; vurma ve itme gibi bedeni veya herhangi bir cisim ile karşısındaki kişiye saldırmayı kapsamaktadır. Buradan anlaşılacağı üzere öfke ve nefret gibi duygular düşmanlığı, içsel durumların davranışsal olarak dışa vurması da saldırganlığı işaret etmektedir. Ayriyeten bu tutuma sahip ebeveynlerin, çocuklarına bakım sağlarken çokça sert davrandıkları ve çocuklarını ciddi şekilde cezalandırdıkları belirtilmiştir (Rohner, Khaleque and Cournoyer, 2005).

2.3.3.3. Kayıtsızlık ve İhmal

Kayıtsızlık, anne-babanın ilgi eksikliğini veyahut çocukla gerçek anlamda ilgilenmemesini ifade etmektedir. İhmal ise, ebeveynin çocuğun eğitimsel, duygusal, fiziksel, sosyal ve başka önemli gereksinimlerine uygun olmayan bir şekilde katılımını veya hem fiziksel hem de duygusal olarak anne-babanın tepkisizliğini ifade etmektedir. Fiziksel ulaşılmazlık, ebeveynin fiziksel anlamda var olmayışını; psikolojik ulaşılmazlık da anne-babanın fiziksel anlamda var olmasına karşın çocuğa karşı psikolojik ulaşılmazlığı ve çocuğu ihmal ederek onun ihtiyaçlarını ve isteklerini görmezden gelmesi biçiminde tanımlanmaktadır.

Kayıtsız ve ihmal davranışı gösteren anne-babaların çocuklarıyla çok az vakit geçirdikleri ve çocuklarına vermiş oldukları sözleri sık sık unuttukları belirtilmektedir. Fakat bu teori kapsamında özellikle dikkat gerektiren konu, kayıtsızlık ve ihmal davranışı arasındaki bağlantının düşmanlık ve saldırganlık arasındaki bağlantıya benzer olmamasıdır. Yani, ebeveynler kayıtsız olmadan pek çok sebepten ötürü çocuğuna karşı ihmal davranışı sergileyebilmektedir (Rohner, Khaleque and Cournoyer, 2005).

2.3.3.4. Ayrışmamış Red

Ayrışmamış red, anne-babaların ihmal edici veya saldırgan olmaları ile ilgili kesin göstergeler olmamasına rağmen çocuğun ebeveyninin onu sevmeyip istemediğine ya da onu reddettiği ile ilgili inancını açıklamaktadır. Bu durum üzerine odaklanan araştırmalarda, aile içinde tarafsız olarak gözlenen reddetme tavırları olamamasına karşın çocukların anne-babalarını reddedici olarak algıladıkları sonuç olarak bulunmuştur (Rohner, Khaleque and Cournoyer, 2005).

Rohner ayrıışmış ve ayrıışmamış red arasındaki farka özellikle dikkat çekmiştir. Bu durumda ayrıışmış reddetmenin, saldırganlık yahut ihmal biçiminde davranışsal olarak gözlenebildiği veya düşmanlık ve kayıtsızlık şeklinde öznel düzeyde deneyimlenebildiğini vurgulamıştır. Öte yandan ayrıışmamış reddetmede çocuk, reddedici davranışın gözlenebilir işaretleri olmamasına rağmen benzer biçimde öznel olarak sevilmediğini hissetmektedir (Rohner, 1986). Bu boyutlar anne-babanın iç dünyasındaki duygu ve tutumlarını kapsamaktadır. Her birinin davranış olarak ifade etme şekli farklıdır ve gözlenebilmektedir. İlgisizliğin bireyde ihmal davranışı şeklinde ortaya çıkması buna örnek olarak verilebilir (Rohner and Rohner, 1981).

Şekil 2.1. EKAR Kuramı Ebeveynliğin Sıcaklık Boyutu (Şirvanlı Özen ve Olgaç, 2019).

2.3.4. Ebeveynliğin Kontrol Boyutu

Kontrol ile anne-babanın çocuğun davranışlarını ne derece kısıtladığı veyahut sınırladığı ve bunların ne derece zorlandığı kast edilmektedir. Ebeveynlerin çocuklarının davranışlarını seyrek olarak kontrol etmesine kuramda düşük düzeyde kontrollü “izin verici” olarak, davranışlarını sık kontrol etmesine ise yüksek düzeyde kontrollü “kısıtlayıcı” olarak tanımlanmaktadır. Genellikle anne-babalar, tuvalet eğitimi, ahlaki değerler, cinsellik, saldırgan davranışlar ve evdeki görevler gibi şeyleri kontrol ederler. Hiç kontrolün olmaması sadece çocuğun fiziksel sağlığı ve çocuğun güvenliği için ihtiyaç olan kontrolü sağlar. Zaten ebeveynlerin çocuğun kendi yolunu keşfetmesine ve kararlar almasına tam anlamıyla izin vermeleri ve yönlendirici olmamaları gerekmektedir. Aşırı kontrol durumu ise birçok ortam ve durumda fazlasıyla kural belirleyerek çocuğu fazlasıyla kısıtlama ve bu kurallara uyması için zorlanması biçiminde görülür. Bu şekilde ebeveynler çocuğun gelişmesi mümkün olan gelişimini ve özerklik edinmesini kısıtlamaktadırlar (Rohner and Rohner, 1981).

2.3.5. Ebeveyn Kabul-Red Üzerine Yayın ve Araştırmalar

Çalışmanın bu kısmında, ebeveyn kabul-red kavramı ile ilgili yurtdışı ve yurtiçinde yapılan araştırmalar değerlendirilmiştir.

2.3.5.1. Ebeveyn Kabul Red Kuramı Üzerine Yurt Dışında Yapılan Yayın ve Çalışmalar

Rohner and Rohner (1981) geniş çaplı bir araştırma yapmış ve bu çalışma için 186 farklı kültürden yararlanmışlardır. Çalışma için ebeveynliğin kontrol ve sıcaklık boyutlarını kültürler arası kodlarla incelemişlerdir. Sonuç olarak çocukların çoğunun anne-babalarından sıcaklık, orta derecede kontrol edicilik ve az ölçüde düşmanlık/ihmalkârlık algıladıkları bulunmuştur.

Campo and Rohner (1992) araştırmasında 40’ı duygusal istismara uğramış, 40’ı ise duygusal istismara uğramamış toplam 80 genç yetişkin bireyle yaptıkları çalışmada algılanmış anne-baba kabul reddin psikolojik uyum ve duygusal istismar arasındaki bağlantıyı incelemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, küçük yaşlarda duygusal istismara uğramış kişilerin duygusal istismara uğramamış kişilere göre anne-babalarını daha fazla reddedici aldıkları saptanmıştır.

Wolchik, Wilcox, Tein ve Sandler (2000) 8-15 yaş arası 678 çocuk ve anneleri ile bir arada çalışmışlardır. Çocukların sosyal anlamda iletişim becerileri ve annelerinin kabul red düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Bunun yanı sıra reddedici davranışta bulunan annelerin çocuklarının özgüven düzeylerinin öteki çocuklara nazaran daha düşük bulunduğu, iletişim yetilerinin de yetersiz bulunduğu ve duygularını paylaşmakta güçlük çektikleri görülmüştür.

Çocuklukta ebeveyn, yetişkinlikte ise eş kabul-reddi yaşayan bireylerin psikolojik uyumları üstündeki etkilerini araştıran Khaleque'in (2001) çalışmasına Amerika'da üniversite eğitimi alan 100'ü kadın 14'ü erkek olmak üzere toplam 114 öğrenci katılmıştır. Araştırmanın sonucunda çocuklukta olduğu gibi yetişkinlikte de algılanmış olan kabul ve reddin bireylerin psikolojik uyumu üstünde etkili olduğu tespit edilmiştir.

Yapılan meta-analiz çalışması ile Khaleque ve Rohner (2002) teorisinin önemini ortaya çıkarmak istemişlerdir. Bu doğrultuda 1977'den 2000 yılına dek uygulanan ve 7563 denekten oluşan 43 çalışmanın analizi yapılmış ve teorisinin çalışıldığı araştırmaların birlikte değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışmada değerlendirilen anne-baba kabul reddine dair araştırmaların örneklemini, Hindistan, Çin, Mısır, Amerika, Kore, Pakistan; Karayipler ve Türkiye oluşturmaktadır. Elde edilen meta-analiz bulgularında, algılanan ebeveyn kabul- reddinin psikolojik uyum ile arasındaki bağlantının kültürlerarası farklılığı dikkate alınmadan tüm çalışmalarda bulunduğunu ve çocuklukta algılanan ebeveyn kabul-reddinin, çocuklukta ve yetişkinlikte bireyin psikolojik uyumunda önemli bir görevi olduğu saptanmıştır.

Rohner ve Britner (2002) ayrı ayrı ülkelerde yapılan ebeveyn kabul red çalışmalarını incelemişlerdir. Buna göre, ebeveyn red seviyesinin yüksekliğinin depresyon, suçluluk içeren davranış sorunları, davranış bozuklukları ve alkol-madde kullanımı ile ilişkisi olduğunu tespit etmişlerdir.

Kim ve Rohner 2003 yılında 725 üniversite öğrencisi ile yaptıkları araştırmada anne-baba kabul reddi ile duygusal empati arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma bulgularına bakıldığında, anne kabulünün kadın öğrencilerin duygusal empati değerleri ile bağlantılı olduğu, erkek öğrencilerin duygusal empati değerlerinin de baba kabulü ile bağlantılı olduğu saptanmıştır. Aynı zamanda anne reddine maruz kalan kadın öğrencilerinin anneden kabul gören kadın öğrencilerine

nazaran anneleri ile ilişkilerinde daha düşük derecede duygusal empati kurdukları vurgulanmaktadır.

427 gencin katıldığı çalışmada Erkman ve Rohner (2006), psikolojik uyum, anne- baba kabulü ve fiziksel cezanın arasındaki bağlantıyı araştırmışlardır. Araştırmanın bulgularına göre anne-baba kabulünün genç yetişkinlerin genel anlamda psikolojik uyumlarını ciddi anlamda etkilediği sonucuna varılmıştır.

Lila, Garcia ve Gracia (2007), Kolombiya’da yaşamına devam eden iki ebeveynli ailelerde 7-13 yaşlar arasındaki toplam 234 çocuk ve anne veya baba ve kadın veya erkek bakıcı üzerine yaptıkları çalışmada, algılanan anne-baba (bakıcı) kabulünün çocuklarının uyumu ile ilişkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucuna bakıldığında, algılanan baba kabulünün çocukların davranış sorunları üzerinde doğrudan etkisinin görünmediği ve annenin kabulü babanın kabulüne etkisel anlamda aracılık ettiği sonucuna varılmıştır.

Dwairy’nin (2010) yaptığı araştırmada, dokuz ayrı ülkede yaşayan ergenlere Ebeveyn Kabul-Red Anketi uygulanmıştır. Araştırmanın örneklemi farklı kültürlerde yaşayan 2884 Fransız, Arap, Arjantinli ve Hindistanlı ergenden oluşmaktadır. Çalışma bulguları ebeveyn kabul-reddinin her ülkede farklı sonuçlara ulaşıldığını göstermiştir. Babaların annelere nazaran daha fazla reddedip daha az kabul ettikleri görülürken, erkeklerin kızlara göre daha çok reddedilip daha az kabul gördükleri bulunmuştur. Hem eğitim düzeyi düşük ebeveynlerde hem de sosyo-ekonomik düzeyinin düşük olduğu ailelerde ebeveyn reddi daha yaygındır. Anne-baba reddi toplamında, ergenlik dönemindeki gençlerin zihinsel sağlığı açısından, red ve kabul durumunun çelişkili halinden daha az zararlıdır.

Kazarian, Moghnie ve Martin (2010) yaptıkları bir araştırmaya 283 genç yetişkin katılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ise gençlerin algılamış oldukları anne-baba kabul veya reddinin mizahın gelişiminde katkısı olabileceğine ve bu durumun öznel iyi oluş açısından yararlı olacağı sonucuna varılmıştır.

Shahsavari’nin (2012) ebeveynlerin kabul-reddi ve bunu etkileyen değişkenler ile ilgili çalışmasında, kültürel süreç ve sosyalleşme açısından en önemli etkenin altı yaşına kadar içinde yaşadığı aile olduğu tespit edilmiştir. Ebeveynlerin sergiledikleri davranış ve eğilimlerin büyük bir kısmının ebeveynlik yöntemi ile bir sonraki nesil olan çocuklara aktarıldığı bilinmektedir. Böylelikle ebeveynler çocukları için doğru

ve güvenilir bir alan hazırladıklarında, güven ve gönül rahatlığı ile yaratıcı davranışlar gösteren çocukların görüldüğü tespit edilmiştir.

518 aile ile yaptıkları çalışmada, Lansford, Laird, Pettit, Bates ve Dodge (2014), ergenlik öncesi ve ergenlik çağında ebeveynlerin, bilhassa ilgili anne babaların ortak ve ayrı etkilerini ele almışlardır. Araştırmanın bulgularına göre, anne-babaların artan psikolojik kontrolü, her iki cinsiyetteki çocukların içselleştirme sorunlarında ve kızların dışsallaştırma problemlerinde yükseliş saptanmıştır.

Leon, Felipe, Polo ve Fajardo (2015) yapmış oldukları çalışmada, zorbalık yapan ve zorbalığa uğrayan kişilerin anne-babalarından algıladıkları kabul-red tutumu ile ilişkisi incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 301 kadın ve 399 erkek olacak şekilde toplam 700 öğrenci oluşturmuştur. Çalışmanın sonucuna bakıldığında, zorbalığa maruz kalan öğrencilerin annelerinden daha çok yakınlık gördükleri ve iletişim kurdukları, zorbalık yapanların ise ebeveynlerinden daha az yakınlık ve sevgi gördükleri, ayrıca iletişim açısından problemliler olduklarından ötürü red ve eleştiri algıladıklarını vurgulamışlardır.

Capano, González ve Massonnier'nin (2016) araştırmasında Montevideo'da Katolik ortaokulunda öğrenim gören 12 yaşında toplam 107 kız ve erkek öğrenci ve ebeveynleri ile anne-baba kabul red algısı araştırılmıştır. Çocukların cinsiyeti ile ilişkili olarak, "eleştirel/red ve endüktif faktör" alt ölçeğinde anne-baba ile ilgili algıda anlamlı farklılıklara rastlanmıştır.

Ergen algıların babaya karşı hoşgörü, sevgi ölçeklerinde anlamlı farklılıklar gösterirken, aynı durum annelere karşı hoşgörü, endüktif ve sevgi ölçeklerde söz konusudur. İlkokul eğitim seviyesine sahip anne-babalar, üniversiteden mezun olan ebeveynlere göre daha fazla endüktif görünmektedir.

Garcia, Serra, Zacaes ve Garcia (2018)'nin çalışmaları 571 İspanyol ergen ve yaşça daha büyük 527 yetişkin ile gerçekleştirilmiştir. Bu araştırma ile anne-baba kabul-red algısı ile kısa/uzun süreli sosyalleşme neticesi arasındaki bağlantıyı incelemeyi hedeflemişlerdir. Çalışmanın sonucunda, sorumlu anne-babası olan ergenlerde aynı yahut daha fazla benlik saygısına rastlarken, ihmalkar ve otoriter anne-babası olanların süreklilik gösteren benlik saygısı ile arasında bağlantı tespit edilmiştir.

Lazaro, Benito, Polo, Rocio ve Victor (2019) yaptıkları çalışmada, ergenlerin algıladıkları anne-baba kabul-reddi ile ergenlik öncesi çağından gelen duygusal dengesizlik ile arasındaki ilgiyi incelemişlerdir. Toplam 1181, 11-17 yaşlar arasındaki öğrencinin katıldığı çalışma sonucunda, duygusal dengesizlik ile anne-baba eleştirisi ve red tutumu arasındaki ilginin açık bir ilişki olduğunu belirtmektedir. Bilhassa, ergenlik öncesi dönemde annenin eleştirisi ve reddi, ergenlik döneminde babanın eleştirisi ve red tutumu duygusal istikrarsızlık ile ilişkilendirilmiş ve gençlerin duygusal uyumu ile aile dinamiklerinin arasında ilişki bulunmuştur.

Yurt dışında ebeveyn kabul-reddi ile ilgili yapılan çalışmalar, genel olarak bakıldığında Türkiye ile benzeşen bir tarzda anne-baba kabul-red kuramının bireylerin yetişkin ilişki ile ilişkisine, hissedilen reddin çocuğun hayatında ortaya çıkardığı etkilerine ve red tutumuna sebep olan etkenlere odaklandığı anlaşılmaktadır. Algılanan red neticesinde çocukta meydana gelen etkilere bakıldığında, okul terki, özgüven, özdeğer, bunalım, mizah gelişimi, özdeğer ve özyeterlik gibi değişkenlere yoğunlaşıldığı görülmektedir. Red tutumunu meydana getiren değişken olarak ise, ebeveynin eğitim düzeyi, ekonomik durumu ve ailenin genişliği faktörlerinin araştırıldığı açıktır.

2.3.5.2. Ebeveyn Kabul Red Kuramı Üzerine Yurt İçinde Yapılan Yayın ve Çalışmalar

Öngider (2006) araştırmasında evli yahut boşanmış ailelerde çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-reddinin çocuğun psikolojik anlamda uyumu ile ilgili etkilerine bakmıştır. Çalışmaya 138 anne-babası evli ve 124 anne-babası boşanmış çocuk ve anneleri olmak üzere toplamda 524 kişi katılmıştır. İncelemede, ebeveynin evli yahut boşanmış olmasından çok, çocukların kişilik uyumu bakımından, ebeveyn kabul reddi ile ebeveyn arasındaki çatışmanın daha önemli olduğu saptanmıştır. Bunun yanı sıra anne-babanın evli olduğu ailelerde çocukların psikolojik uyumu üzerinde babaların da en az anneleri kadar etki sahibi oldukları, fakat babanın etkisinin anne-baba boşandıktan sonra azaldığı sonucuna varılmış ve annenin babadan daha etkili olduğu görülmüştür.

Özyavru (2008) çalışmasındaki amaç, abla/ağabey kabul reddinin, kardeşlerin üzerindeki etkileri ve öteki aile değişkenleri ile ilgisini araştırmaktır. Bu araştırma ile

Türkiye’deki abla ve ağabey kabul-reddinin bilhassa küçük kardeşlerin psikolojik uyumlarında oldukça önemli bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Üniversite öğrencilerini psikolojik uyum, ebeveyn kabul-red ve kimlik duygusu bakımından inceleyen Bilen’nin (2013) çalışmasına 671 öğrenci katılmıştır. Çalışma bulgularında çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul-reddin ve kimlik duygularının bugünkü psikolojik uyumları ile ilişkili bulunmuştur. Bunun yanı sıra kadın öğrencilerinin psikolojik uyumlarının yalnızca kimlik duygularıyla ilişkili olduğu, erkek öğrencilerin ise çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul-red ile psikolojik uyumlarının kimlik duyguları arasındaki ilişkiye kısmen aracılık etmekte olduğu belirtilmiştir.

Çocuklukta algılanan anne-baba kabulüne dair hatıralar, algılanan eş kabulü ve var olan bağlanma ilişkilerinde ruhsal uyum arasındaki ilişkiler Varan ve arkadaşları (2008) tarafından araştırılmıştır. Elde edilen bulgulara göre, erkeklerin de kadınların da, anne, baba ve yakın arkadaşlar olmak üzere üç bağlanma figüründen büyük ölçüde kabul gördükleri bulunmuştur. Ayrıca, erkek ve kadınların daha çok kontrol içeren yani daha az sevgi barındırdığını düşündükleri bağlılık tarzlarından rastgele birini deneyimledikçe, psikolojik açıdan daha düşük oranda uyumlu olduklarını düşündükleri gözlenmiştir. Bunun haricinde, üç bağlanma figüründen algılanan kabul düzeyinin erkeklerin olduğu gibi kadınların da psikolojik uyumlarına bağımsız ve anlamlı katkı sağladığı ispatlanmıştır (Varan, Rohner ve Eryüksel, 2008).

Eşi alkole bağımlı olan ve olmayan kadınlar, psikolojik uyum, eş ve ebeveyn kabul-reddi ve eşler arası çatışma kapsamında değerlendiren Karpat’ın (2010) çalışmasına eşi alkol bağımlısı olan 69 ve eşi alkol bağımlısı olmayan 71 olmak üzere toplam 140 kadın katılmıştır. Eşi alkol bağımlısı olan kişilerin ebeveynlerinden anneleri ile olan ilişkilerinde algıladıkları ihmal ve ayrışmamış red diğer kadınlara nazaran daha yüksek derecede olduğu saptanmıştır. Babalarıyla olan ilişkilerinde ise kadınların eşlerinin alkol bağımlısı olup olmaması açısından farklılaşmamışlardır.

Erler’ in (2011) araştırmasındaki amaç okul öncesi dönemde ki 5-6 yaş çocukların sosyal becerileri ile ebeveyn kabul reddi arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın örneklemi, İstanbul’un Ataşehir ilçesinde bulunan anaokulu ve ilköğretim okullarından olmak üzere 216 veli ve 15 öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmada verileri toplamak için Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Sosyal Becerileri Derecelendirme Ölçeği Aile ve Öğretmen Formu kullanılmıştır. Sonuç olarak Ebeveyn red puanları yükseldikçe, sosyal beceri puanlarının düştüğü, ebeveyn kabul

puanı yükseldikçe sosyal beceri de alınan puanlarının da yükseldiği görülmüştür. Ebeveyn reddindeki yükselen puanın, sosyal beceri puanlarındaki azalma ve düşüşünün yordayıcı bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca red puanları yükseldikçe, problem davranışlar alt ölçeğinden elde edilen puanların da yükseldiği sonucuna varılmıştır.

Gültekin (2011) üniversite öğrencilerinin algıladıkları ebeveyn reddiyle başa çıkmaları ile öğrenmede güçlük, denetim odağı ve eş kabul reddiyle ilgisini araştırmıştır. Çocuklukta anne-babaları ile yaşananların günümüzdeki psikolojik uyumlarıyla ilgili eş kabulünün aracılık görevine bakıldığında, erkeklerde çocuklukta algılanan baba kabulü ile psikolojik uyum arasındaki bağlantıya eş kabul-reddi dolaylı olarak aracılık ettiği görülürken, kadınlarda tek bir aracılık rolüne rastlanmamıştır. Kadınlarda çocuklukta algılanan anne kabulü ile ruhsal uyumla ilgili ilişkiye de eş kabulü aracılık etmemiştir

366 üniversite öğrencisiyle yapılan araştırmada algılanan anne-baba kabul-red düzeyi, devamlı öfke düzeyi, depresif belirti dereceleri ve öfke ifade biçimleri arasındaki ilişkiler Kılıç (2012) tarafından incelenmiştir. Çalışma bulgularında anne-babanın red derecesinin, çocukların depresiflik derecesini olumlu yönde yordadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda babadan algılanan kabul-red düzeylerine bakıldığında, öfkeyi dışa dönük belirtmeyi ve öfke hakimiyetini yordayan değişkenin saldırganlık ve düşmanlık olduğu bulunmuş ve algılanan saldırganlık ve düşmanlık yükseldikçe kişinin öfke kontrolünde düşüş olduğu görülmüştür.

Babuşçu (2014) araştırmasındaki amaç, evli bireylerde eş ve anne-baba kabul veya reddi ile erken zaman uyumsuz şemaların arasında nasıl bir ilişki olduğunu incelemektir. Çalışmaya 23-75 yaş arası toplam 228 evli birey katılmıştır. Sonuç olarak katılımcıların çocukluk dönemi ile ilgili hatırladıkları anne baba reddi ile algılanan eş reddi arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Kaygusuz ve Epli Koç (2016) araştırmasındaki amaç ergenin anne-babasıyla olan bağını geliştirme programının ergen açısından algılanan ebeveyn kabul-red düzeyleri ile aile ile ilgili işlevsizliklerin üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırmaya katılan bireyler Samsun'da 11. sınıfta okuyan 4 farklı lise öğrencileridir. Araştırmaya 231 onbirinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma ile ilgili bulgulara genel olarak bakıldığında ergen ebeveyn ilişki geliştirme programının deney

grubunda bulunan ergenlerin anne-babalarından algıladıkları red seviyesini ve sağlıklı olmayan aile işlevlerini azaltmakta önemli düzeyde etkili olduğu görülmüştür.

Çocuklukta anne-babadan algıladıkları kabul-red ile yetişkinlikte ki duygusal bağlanma düzeylerinin arasında reddedilme duyarlılığının aracı rolü Kökdemir (2016) tarafından cinsiyet farklılıkları temelinde araştırılmıştır. Çalışmaya toplam 407 üniversite öğrencisi katılmıştır. Sonuç olarak kadın öğrencilerin çocuklukta anneden algıladıkları red ile bugünkü duygusal bağlanma kaçınma düzeyleri arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Aynı şekilde, kadın ve erkek öğrencilerin çocuklukta algıladıkları ebeveyn kabul-reddi ile bugünkü duygusal bağlanma kaygı düzeyi arasında olumlu yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bunların yanı sıra, reddedilme duyarlılığının çocuklukta algılanmış olan ebeveyn kabul-red ile yetişkin duygusal bağlanma düzeyleri arasında aracı etkisi olduğu görülmüştür.

Özdiñ'in (2019) araştırmasına toplam 716, 4. ve 5. Sınıflarda öğrenim gören öğrenci katılmıştır. Çalışmada anne-baba kabul reddi ve empati, ahlaki çözülme ve problem çözme gibi kişisel nitelikler ile kardeş zorbalığı ve bunun yanı sıra akran zorbalığı arasındaki bağlantının incelenmesi hedeflenmiştir. Araştırma bulgularına göre, anne-baba red algı derecesi yüksek olan çocuklarda, problem çözme ve empati dereceleri düşük ve ahlaki çözülme derecelerinin yüksek olduğu, bunlar vasıtasıyla da yüksek derecede hem kardeş hem de akran zorbalığı davranışı gösterdikleri belirtilmiştir.

14-17 yaş aralığında çeşitli liselerde eğitim alan 259'u kız 129'u da erkek öğrenci olmak üzere toplamda 388 genç ergenle yapmış olduğu çalışmada, Özer (2019) ergenlikte algılanan anne-baba kabul reddi, psikolojik sağlamlık ve duygu dışavurum ile aralarındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre, gençlerin demografik değişkenlerle duygu dışavurum, psikolojik sağlamlık, algılanan anne-baba kabul-red derecelerinde önemli bir farklılığa rastlanmamıştır. Cinsiyet etmeninin psikolojik sağlamlık derecelerinde önemli bir farklılık görülmezken, babadan algılanmış olan ayrışmamış red ve saldırganlık/düşmanlık, duygusal destek yokluğu derecelerinde istatistiksel yönden önemli bir fark saptanmıştır. Anne-babadan algılanmış olan sıcaklık dereceleri ile duygu dışavurum düzeyleri arasında negatif yönde kuvvetli bir ilişki bulunmuştur.

Yapılan araştırmalar ebeveyn kabul red kuramı ile kişinin yetişkin hayatında kurmuş olduğu ilişkiler ve kişinin nitelikleri arasındaki ilişkiye yoğunlaşmıştır. Çocuğun hayatında ortaya çıkardığı etkilerin ve red tutumunun sebeplerine odaklandığı anlaşılmaktadır. Algılanan red neticesinde çocukta meydana gelen etkilere bakıldığında, bunalım, empatik beceri, zsayđı, sosyal uyum, akademik başarı, benlik algısı, öfke ve kardeşler arasında yaşanılan çatışma gibi değişkenlere yoğunlaşıldığı görülmektedir. Red tutumunu meydana getiren değişken olarak ise evliliği sonlanmış yahut parçalanmış aileler, anne babanın bağlanma biçimleri ve anne-baba atışması değişkenlerinin incelendiği bilinmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın evren ve çalışma grubu, araştırma deseni, kullanılan ölçme araçları, işlem yolu ile verilerin çözümlenmesinde kullanılan istatistiksel yöntemler sunulmaktadır.

3.1 Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu uygun örnekleme yoluyla ulaşılan 413 kişi oluşturmaktadır. Uygun örnekleme yöntemi zaman, maddiyat ve işgücü gibi sınırlılıklar sebebiyle örneklemin kolaylıkla ulaşıp uygulayabilir birimlerden seçilmesidir (Büyüköztürk ve ark., 2012). Bu doğrultuda; 340'ı (%82,33) kadın ve 73'sinin (%17,67) erkek olmak üzere toplam 413 kişi çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 3.1. Çalışma Grubunun Sosyo-demografik Özellikleri

Değişkenler	Sıklık (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet		
Kadın	340	82,3
Erkek	73	17,7
Anne-Baba Medeni Durum		
Evli	373	90,3
Boşanmış	40	9,7
Anne Eğitim		
İlkokul	189	45,8
Ortaokul	79	19,1
Lise	97	23,5
Üniversite	40	9,7
Lisansüstü	8	1,9
Baba Eğitim		
İlkokul	107	25,9
Ortaokul	98	23,7
Lise	115	27,8
Üniversite	83	20,1
Lisansüstü	10	2,4
Medeni Durum		
Evli	152	36,8
Bekar	261	63,2
Romantik İlişki		
Var	239	57,9
Yok	174	42,1
Toplam	413	100

Tablo 3.1. incelendiğinde çalışmaya katılan 340 bireyin kadın (% 82,3), 73'ünün ise erkek (% 17,7) olduğu görülmektedir. Anne-babanın medeni durumuna bakıldığında çalışmaya katılan bireylerin anne babasının 373'ü (% 90,3) evli, 40'ı (% 9,7) boşanmış olduğu görülmektedir. Anne eğitim düzeyine göre dağılımlara bakıldığında çalışmaya katılan bireylerin 189'unun (% 45,8) ilkokul, 79'u (% 19,1) ortaokul, 97'si (% 23,5) lise, 40'ı (% 9,7) üniversite ve son olarak 8'inin de (% 1,9) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Ayrıca baba eğitim düzeyi ele alındığında 107'si (% 25,9) ilkokul, 98'i (% 23,7) ortaokul, 115'i (% 27,8) lise, 83'ü (% 20,1) üniversite ve son olarak 10'u (% 2,4) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların medeni durumuna bakıldığında 152'sinin (% 36,8) evli, 261'inin (% 63,2) ise bekar olduğu görülmektedir. Son olarak katılımcıların romantik ilişki durumu ele alındığında ise, 239'unu (% 57,9) romantik ilişkisinin olduğu ve 174'ünün (% 42,1) romantik ilişkisinin olmadığı görülmektedir.

3.2. Araştırma Deseni

Bu araştırmada, yetişkinlik dönemindeki bireylerin ebeveyn kabul-red algısının, romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyini yordamadaki etkisini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli iki veya daha fazla değişken arasında birlikte meydana gelen değişimin varlığı ya da değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2016). Regresyon analizi ve korelasyon analizi gibi istatistiksel analizler ile değişkenler arasındaki mevcut ilişkiler belirlenebilir. Ayrıca ilişkisel araştırmalar ile neden-sonuç ilişkilerine yönelik karşılaştırmalar yapılabilir (Şimşek, 2012). Araştırmanın bağımlı değişkeni romantik ilişkilerde sosyal ilgidir. Bağımsız değişkenler ise anne ve baba kabul-red algısının alt ölçekleri ve cinsiyettir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında gerekli olan veriler "Kişisel Bilgi Formu", "Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Kısa Form) ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeği ile elde edilmiştir.

3.3.1. Kişisel Bilgi Toplama Formu

Hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile araştırmanın çeşitli değişkenleri hakkında bilgi toplamak ve çalışma grubunun özelliklerini belirlemek hedeflenmiştir. Hazırlanan formda katılımcıların cinsiyet ve romantik ilişkilerinin olup olmadığına dair bilgi almak üzere hazırlanmış sorular bulunmaktadır.

3.3.2 Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K)

Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (EKRÖ) -Yetişkin Kısa Formu Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Yetişkin EKRÖ/K) kendisinin ileri sürdüğü kuramsal model temel alınarak Rohner (1975) tarafından geliştirilmiştir. Altmış maddelik standart formun yetişkin, çocuk ve ebeveyn olmak üzere üç versiyonu bulunmaktadır. 2005 yılında Rohner ve diğerleri tarafından kısaltılarak 29 maddelik kısa form haline dönüştürülen EKRÖ/K Yetişkin Kısa Form, katılımcıların 7-12 yaşları arasındayken ebeveynlerinin kendilerine yönelik davranışlarını nasıl algıladıklarını belirlemektedir. Bir başka deyişle ilgili ölçüm aracıyla bireylerin çocukluklarına dair hatırladıkları ebeveyn kabul-red algıları değerlendirilmektedir (Dedeler, Akün ve Batıgün, 2017). Ölçek “Sıcaklık/Şefkat (1,4, 11, 15, 21, 23, 27, 29)”, “Düşmanlık/Saldırganlık (5, 8, 12, 17, 22, 24)”, “İhmal/Kayıtsızlık (2, 9, 13, 16, 18, 28)”, “Ayrışmamış Red (6, 10, 19, 25)” olarak dört ana boyut ve “Kontrol (3, 7, 14, 20, 26)” boyutu ile birlikte beş faktörlü yapıdan oluşmaktadır. Kontrol alt ölçeğinin kullanılıp kullanılmayacağı, araştırmacının tercihine bırakılmıştır. Veri toplama aracında yer alan 1., 4., 11., 15., 16., 20., 21., 23., 27. ve 29. maddeler ters kodlanmaktadır (Dedeler, 2016). EKRÖ'nün tüm çeşitleri, aynı 54 maddelerden oluşan Anne ve Baba (Anne EKRÖ ve Baba EKRÖ) formlarını içermektedir. Ölçek toplam puanı, alt ölçek puanlarının toplanmasıyla; alt boyutlara ilişkin puanlar ise ilgili boyut kapsamında yer alan maddelerin puanlarının toplanmasıyla belirlenmektedir. Bu doğrultuda “sıcaklık/şefkat” alt ölçeğinden alınan puanlar, katılımcıların ebeveynlerinden algıladıkları kabulün; diğer alt ölçeklerden alınan puanlar ise ebeveynlerinden algıladıkları reddin göstergesidir. Dörtlü Likert tipinde (1= Hiçbir zaman doğru değil, 4= Hemen hemen her zaman doğru) ifade seçenekleriyle sunulan ölçekten alınabilecek puan aralığı, 24-96 arasında değişmekte ve yüksek puan, yüksek düzeyde algılanan ebeveyn reddine işaret etmektedir (Dedeler ve diğerleri, 2017). Değerlendirme aracını oluşturan alt boyutlara ilişkin iç tutarlılık katsayılarının .81'in üzerinde olması nedeniyle yukarıda belirtilen dört

faktörlü yapının korunduğu saptanmıştır. Ayrıca alt ölçeklere ait güvenilirlik katsayılarının .73 ile .91 arasında değiştiği gözlenmiştir. Araştırma kapsamında yararlanılacak veri toplama aracının kısa formuna yönelik uyarlama çalışmaları ise Dedeler (2016) tarafından tez çalışması dahilinde yapılmıştır. 24 maddeden oluşan Yetişkin EKRÖ/K, orijinal formdan farklı olarak Anne formu için “Kabul (1, 3, 9, 12, 13,17, 19, 22, 24)” ve “Red (2, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 18)” ile Baba formu için “Kabul (1, 3, 9, 12, 13, 17, 19, 22, 24)”, “Red (4, 5, 6, 8, 10, 14, 16, 18, 20, 21)” ve “İhmal/Kayıtsızlık (2, 7, 11, 15, 23)” faktör yapılarını içermektedir. Bu doğrultuda Anne EKRÖ/K’de sıcaklık/şefkat alt ölçeğine ait maddelerin kabul faktöründe; düşmanlık/saldırganlık, ihmal/kayıtsızlık ve ayrışmamış red alt ölçeklerine ait maddelerin red faktöründe yer aldığı belirlenmiştir. Baba EKRÖ/K’de ise anne formundan farklı olarak ihmal/kayıtsızlık alt boyutu içinde bulunan maddelerin red faktöründen ayrılarak üçüncü bir boyut oluşturduğu ve böylece baba formunun üç faktörlü yapıdan meydana geldiği saptanmıştır. Ayrıca orijinal formda kayıtsızlık/ihmal boyutunda yer alan 13. maddenin, her iki ebeveyn formunda sıcaklık/şefkat alt boyutuna yüklendiği tespit edilmiştir. Ancak açımlayıcı faktör analizi kapsamında belirlenen faktör yapıları ile ölçeğin orijinal formundaki faktörler arasında farklılıklar bulunması 55 sebebiyle Anne ve Baba formu için doğrulayıcı faktör analizleri yürütülerek 1 (tüm maddelerin kabul boyutunda toplanması), 2 (kabul ve red boyutları) ve 4-faktörlü (sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, ihmal/kayıtsızlık ve ayrışmamış red) model karşılaştırmaları yapılmıştır. Test edilen karşılaştırma sonuçlarına göre düzeltilmiş 4-faktörlü modelin hem Anne hem de Baba formu için diğerlerine göre daha iyi uyum indeksleri gösterdiği belirlenmiştir. Bu nedenle ilgili ölçüm aracından toplam puan ve 4-faktörlü alt boyut puanları olarak yararlanılabileceğine karar verilmiştir. Dedeler (2016) tarafından yürütülen tez çalışması kapsamında, kontrol alt ölçeğine yönelik geçerlik-güvenirlik analizleri yürütülmemiştir. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları incelendiğinde, Anne formu için Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayılarının .75-.92; Test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının .40-.83; madde-toplam korelasyon katsayılarının .45-.82 arasında değiştiği ve iki yarım test güvenirlığının .88 olduğu belirlenmiştir. Baba formu içinse Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayılarının .85-.96; Test-tekrar test güvenilirlik katsayılarının .86-.96; madde-toplam puan korelasyon katsayılarının .50-.92 arasında değiştiği ve iki yarım test güvenirlığının .94 olduğu bulunmuştur. Veri toplama aracının geçerlik düzeyi yapı geçerliği, ölçüt bağlantılı geçerlik ve ayırt edici

geçerlik kriterleri ile test edilmiştir. Bu doğrultuda yapılan açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi ile yapı geçerliğinin sağlandığı belirlenmiştir. Ek olarak Yetişkin EKRÖ/K'nin ölçüt bağlantılı ve ayırt edici geçerliği, Anne-Baba Bağlanma Ölçeği (ABBÖ) ile değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, EKRÖ/K Anne ve Baba formu ile ABBÖ'nün alt ölçekleri arasında beklenen yönde anlamlı korelasyonlar olduğuna işaret etmiştir. Ayrıca yürütülen ayırt edici geçerlik analizlerinde bu iki ölçeğe ilişkin alt boyutların anlamlı olarak birbirlerinden ayırt edilebildiği gözlenmiştir. Aktarılan bu bilgilerden hareketle Türkiye örnekleminde yararlanılacak değerlendirme aracının, geçerli ve güvenilir bir niteliğe sahip olduğu ifade edilmiştir (Dedeler ve diğerleri, 2017).

3.3.3 Romantik İlişkilerde Adlerian Sosyal İlgı Ölçeği

Melek Demir tarafından geliştirilen Romantik İlişkilerde Adlerian Sosyal İlgı Ölçeği ergenlerin romantik ilişkilerinde yaşadıkları duygusal ve fiziksel istismar ve soruna yönelme ile sosyal ilgileri arasındaki ilişkiyi araştırmak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır ve 5 dereceli Likert Tipi olarak değerlendirilmektedir (1=kesinlikle katılmıyorum, 5=kesinlikle katılıyorum). Ölçekteki (15, 16, 17, 18, 19, 22, 23, 24) maddeler tersine kodlanması gerekmektedir. Ölçekten alınacak toplam puan toplanan puanların tümüyle elde edilmektedir. Alınabilecek en düşük puan 24 puandır, en yüksek puan ise 120 puandır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur (Kalkan, 2009).

3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu ve Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form (Yetişkin EKRÖ/K) ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeği'nden yararlanılmıştır. Bunun için öncelikle etik kurul izinleri alınmış, ardından ölçeklerin gönüllülük esası göz önünde online olarak doldurulmaları sağlanmıştır. Ölçeklerin uygulanma süresi ortalama 20dakika sürmüştür. Uygulamaya başlamadan önce katılımcılara araştırma hakkında bilgi verilmiş, yanıtız soru bırakmamaları istenmiş ve ölçekleri samimi bir biçimde yanıtlamalarını sağlamak amacıyla isim yazmaya gerek olmadığı bilgisi verilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen veriler SPSS 22 istatistik paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma verileri, ilk olarak araştırmacı tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ölçek formlarını eksiksiz dolduran katılımcıların verileri analize dahil edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verileri yorumlamak için hangi testlerin kullanılacağına karar vermek amacıyla normallik analizleri yapılmıştır. Önce değişkenlerin normal dağılım sergileyip sergilemedikleri incelenmiştir. Bunun için her bir değişkene ait çarpıklık ve basıklık katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayılar Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 3.5. Değişkenlere Ait Çarpıklık ve Basıklık Katsayıları

	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Anne Sıcaklık/Şefkat *	24,6368	9,95128	-,277	-1,508
Anne Düşmanlık/Saldırganlık*	21,3608	3,31854	-1,689	3,277
Anne Kayıtsızlık İhmal*	17,6416	2,94816	-1,678	2,974
Anne Ayrışmamış Red*	14,5375	2,26340	-1,994	3,955
Baba Sıcaklık/Şefkat**	24,4165	9,39303	-,246	-1,370
Baba Düşmanlık/Saldırganlık**	21,0121	4,07244	-1,567	1,974
Baba Kayıtsızlık İhmal**	16,7070	3,64956	-1,252	,970
Baba Ayrışmamış Red**	14,2542	2,84567	-1,913	3,053
Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi	97,3656	14,42572	-,494	,226

*Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Anne Alt Boyutları

**Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği Baba Alt Boyutları

Tablo 3.5. incelendiğinde çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin anne sıcaklık/şefkat puan ortalamalarının 24,6368 olduğu, standart sapmalarının ise 9,95128 olduğu; anne düşmanlık/saldırganlık puan ortalamalarının 21,3608 olduğu standart sapmalarının ise 3,31854 olduğu; anne kayıtsızlık/ihmal puan

ortalamlarının 17,6416 standart sapmalarının ise 2,94816 olduğu; anne ayrışmamış red puan ortalamalarının 14,5375 standart sapmalarının ise 2,26340 olduğu; baba sıcaklık/şefkat puan ortalamalarının 24,4165 standart sapmalarının ise 9,39303 olduğu; baba düşmanlık/saldırganlık puan ortalamalarının 21,0121 standart sapmalarının ise 4,07244 olduğu, baba kayıtsızlık/ihmal puan ortalamalarının 16,7070 standart sapmalarının ise 3,64956 olduğu, baba ayrışmamış red puan ortalamalarının ise 14,2542 standart sapmalarının da 2,84567 olduğu; romantik ilişkilerde sosyal ilgi puan ortalamalarının 97,3656 standart sapmalarının 14,42572 olduğu görölmektedir.

Kullanılacak olan istatistik analizlerinin varsayımlarının sağlanması için veri setinin normal dağılım gösterip göstermediği analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda basıklık ve çarpıklık değerlerinin normal kabul edilen değerler içerisinde yer aldığı görölmektedir (George ve Mallery, 2010). Normallik testleri sonucunda, basıklık- çarpıklık değerlerinin normal dağılım aralığında olması nedeniyle verilerin normal dağıldığı kabul edilmiş ve analizlerde parametrik testler kullanılmıştır. Ardından Anne Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form, Baba Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeği' nden aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler yapılmıştır. Regresyon analizini yapmadan önce Anne Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form, Baba Kabul-Red Ölçeği-Kısa Form ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeğinden aldıkları puanlar arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Korelasyon Analizi yapılmıştır. Yetişkinlerin ebeveyn kabul-red algılarının sosyal ilgi düzeyini yordayıp yordamadığını saptayabilmek için çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Regresyon analizlerinde anne kabul-red ve baba kabul-red ölçeklerine ait alt boyutlar bağımsız değişken (yordayan), sosyal ilgi ise bağımlı değişken (yordanan) olarak dahil edilmiştir. Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi için ise Manova kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

IV. BULGULAR

Bu kısımda bireylerin erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilginin anlamlı bir yordayıcısı olup olmadığını saptamak amacıyla Pearson Korelasyon Analizine, algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla Tek Yönlü MANOVA Analiz bulguları sunulmuştur.

Araştırmada incelenen değişkenler arasındaki ilişkileri test etmek amacıyla Pearson Korelasyon Analizi'nden yararlanılmıştır. Bireylerin ölçeklerden aldıkları puanların toplamı ile alt boyutlardan aldıkları puanlar arasındaki korelasyon katsayıları Tablo 4.1.'de verilmiştir.

Tablo 4.1. Anne ve Baba Kabul-Red Algısı ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgı Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Anne Sıcaklık/Şefkat	1								
2.Anne Düşmanlık Saldırganlık	,162**	1							
3.Anne Kayıtsızlık/İhmal	,165**	,756**	1						
4.Anne Ayrışmamış Red	,173**	,765**	,784**	1					
5.Baba Sıcaklık/Şefkat	,739**	,107*	,175**	,134**	1				
6.Baba Düşmanlık Saldırganlık	,120*	,484**	,518**	,439**	,188**	1			
7.Baba Kayıtsızlık İhmal	,175**	,480**	,505**	,413**	,244**	,747**	1		
8.Baba Ayrışmamış Red	,132**	,402**	,441**	,459**	,199**	,805**	,782**	1	
9.Sosyal İlgı	,545**	,300**	,324**	,287**	,503**	,232**	,300**	,191**	1

* p<.05,

** p<.01

Tablo 4.1. incelendiğinde araştırmaya katılanların anne kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r=.55$, $p<.01$) anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öte yandan düşmanlık/saldırganlık ($r=.30$, $p<.01$), kayıtsızlık/ihmal ($r=.32$, $p<.01$) ve ayrışmamış red ($r=.29$, $p<.01$) ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Baba kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r=.50$, $p<.01$) anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer yandan düşmanlık/saldırganlık ($r=-.23$, $p<.01$) ve kayıtsızlık/ihmal ($r=-.30$, $p<.01$), ayrışmamış red ($r=.19$, $p<.01$) ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

4.1 Denence 1:

Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilginin anlamlı bir yordayıcısıdır.

Araştırmanın birinci denencesini test etmek amacıyla katılımcıların Anne Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Kısa Form), Baba Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği (Kısa Form) ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeği'nden aldıkları puanlar üzerinde Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4.2.'te verilmiştir.

Tablo 4.2. Anne ve Baba Kabul-Red Algısının Romantik İlişkilerde Sosyal İlgü Düzeylerini Yordamasına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi Sonuçları

	Değişkenler	B	Standart Hata	Beta	T	P	R	R²
Sosyal İlgü	Sabit	56,427	4,044		13,953	.000		
	Anne Sıcaklık	.729	.059	.503	12,447	.000		
	Anne Düşmanlık	.389	.291	.090	1,337	.182	.597	.357
	Anne İhmal	.898	.340	.184	2,641	.009		
	Anne Ayrışmamış Red	-.081	.451	-.013	-1,179	.858		
	Sabit	68,920	3,399		20,276	.000		
	Baba Sıcaklık	.703	.066	.458	10,683	.000		
	Baba Düşmanlık	.365	.262	.103	1,393	.164	.544	.296
	Baba İhmal	1,004	.281	.254	3,578	.000		
	Baba Ayrışmamış Red	-.923	.400	-.182	-2,309	.021		

*p<.05

**p<.001

Tablo 4.2.'te görüldüğü gibi yetişkinlerin anne ve baba kabul-red algılarının romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeylerini ne ölçüde ve ne yönde açıkladığını belirlemek amacıyla yapılan Çoklu Doğrusal Regresyon analizleri sonucunda anne kabul/red alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi orta düzeyde ilişki vermektedir ($R=.597$, $R^2=.357$, $p<.01$). Anne kabul-red alt boyutları romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık %36'sını açıklamaktadır [$F(4,408) =56,586$, $p>.182$]. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde sıcaklık/şefkat ($t=12,447$, $p<.000$) ve kayıtsızlık/ihmal ($t=2,641$, $p<.009$) alt ölçeklerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; düşmanlık/saldırganlık ($t=1.337$, $p>.182$) ve ayrışmamış red ($t=-.179$, $p>.859$) alt boyutlarının ise romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmektedir. Baba kabul-red alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçekleri ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi ile orta düzeyde ilişki vermektedir ($R=.55$; $R^2=.296$; $p<.01$). Baba kabul/red ölçeğinin alt boyutları, romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık %30' unu açıklamaktadır [$F(4,408) =42,814$; $p<.000$]. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde sıcaklık/şefkat ($t=-10,683$; $p<.000$), kayıtsızlık/ihmal ($t=3,583$, $p<.000$) ve ayrışmamış red ($t=-2,309$; $p<.021$) alt ölçeklerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı yordayıcıları olduğu; düşmanlık/saldırganlık ($t=1,393$; $p>.164$) alt ölçeğinin ise romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir.

4.2. Denence 2

Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın ikinci denencesinin test edilmesi amacıyla öğrencilerin Anne Kabul-Red Ölçeği, Baba Kabul-Red Ölçeği ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Ölçeğinden aldıkları puanların cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için MANOVA testi kullanılarak sonuçları Tablo 4.3.' te verilmiştir.

Tablo 4.3. Cinsiyete Göre Anne Kabul-Red ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait MANOVA Sonuçları

Etki	Pillai's Trace	F	Serbestlik Derecesi (Hipotez)	Serbestlik Derecesi (Hata)	P	eta-kare (η^2)
Cinsiyet	.140	13,248	5	407	.000	.140

Tablo 4.3. incelendiğinde anne kabul-red ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki üzerindeki cinsiyet temel etkisi anlamlı bulunmuştur ($\lambda = .14$; $F(5,407) = 13.248$ $p < .001$). Bu bulgu anne kabul-red algısı ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir. Cinsiyete göre ortaya çıkan bu anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 4.4.' de verilmiştir.

Tablo 4.4. Anne Kabul-Red Ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait Cinsiyete Göre Ortalama Standart Sapma Değerleri ve MANOVA Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	Sd	F	P	eta-kare (η^2)
Anne Sıcaklık	Kadın	340	26,291	9,602		61,391	.000	.130
/Şefkat	Erkek	73	16,904	7,672				
Anne Düşmanlık	Kadın	340	21,535	3,177		5,376	.021	.013
/Saldırganlık	Erkek	73	20,548	3,829	5-407			
Anne Kayıtsızlık	Kadın	340	17,776	2,885		4,053	.045	.010
/İhmal	Erkek	73	17,014	3,168				
Anne Ayrışmamış	Kadın	340	14,694	2,148		9,394	.002	.022
Red	Erkek	73	13,808	2,633				
Sosyal İlgi	Kadın	340	98,717	14,518		17,577	.000	.041
	Erkek	73	91,068	12,225				

Tablo 4.4. incelendiğinde anne sıcaklık/şefkat puanları [$F(5,407) = .000$, $p < .001$], anne düşmanlık/saldırganlık puanları [$F(5,407) = .021$, $p < .05$], anne kayıtsızlık/ihmal puanları [$F(5,407) = .045$, $p < .05$], anne ayrışmamış red puanları [$F(5,407) = .002$, $p > .01$] ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanları [$F(5,407) = .000$, $p < .001$] cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Tablo 4.5. Cinsiyete Göre Baba Kabul-Red ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait MANOVA Sonuçları

Etki	Pillai's Trace	F	Serbestlik Derecesi (Hipotez)	Serbestlik Derecesi (Hata)	P	eta-kare (η^2)
Cinsiyet	.100	9,082	5	407	.000	.100

Tablo 4.5. incelendiğinde baba kabul-red ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki üzerindeki cinsiyet temel etkisi anlamlı bulunmuştur ($\lambda = .10$; $F(5,407) = 9,082$ $p < .001$). Bu bulgu baba kabul-red algısı ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin cinsiyete göre anlamlı olarak değiştiğini göstermektedir. Cinsiyete göre ortaya çıkan bu anlamlı farkın belirlenmesi için yapılan MANOVA testi sonuçları Tablo 4.6.' de verilmiştir.

Tablo 4.6. Baba Kabul-Red Ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Puanlarına Ait Cinsiyete Göre Ortalama Standart Sapma Değerleri ve MANOVA Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	n	Ort.	Ss	Sd	F	P	eta-kare (η^2)
Baba Sıcaklık	Kadın	340	25,741	9,195		42,073	.000	.093
/Şefkat	Erkek	73	18,246	7,738				
Baba Düşmanlık	Kadın	340	21,176	4,016		3,150	.077	.008
/Saldırganlık	Erkek	73	20,246	4,268	5-407			
Baba Kayıtsızlık	Kadın	340	16,855	3,638		3,217	.074	.008
/İhmal	Erkek	73	16,013	3,645				
Baba Ayrışmamış	Kadın	340	14,397	2,751		4,891	.028	.013
Red	Erkek	73	13,589	3,183				
Sosyal İlgi	Kadın	340	98,717	14,518		17,577	.000	.041
	Erkek	73	91,068	12,225				

Tablo 4.6. incelendiğinde baba sıcaklık/şefkat puanları [$F(5,407) = .000$, $p < .001$], baba ayrışmamış red puanları [$F(5,407) = .028$, $p < .0$] ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanları [$F(5,407) = .000$, $p < .001$] cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öte yandan baba düşmanlık/saldırganlık puanları [$F(5,407) = .077$, $p > .05$] ve baba kayıtsızlık/ihmal puanları [$F(5,407) = .074$, $p > .05$] ise anlamlı farklılık göstermemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

v. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde yetişkinlik dönemindeki bireylerin ebeveyn kabul-red algıları ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesine ait bulgular sonuçlandırılmış, tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Sonuç, Tartışma ve Yorum

Bu araştırmada, yetişkinlik dönemindeki bireylerin ebeveyn kabul-red algıları ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki araştırılmıştır. Analiz sonuçlarına göre, anne kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Öte yandan düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihtimal ve ayrışmamış red ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur. Baba kabul/red ölçeğinin alt boyutlarından sıcaklık/şefkat ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde orta düzeyde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Diğer yandan düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihtimal ve ayrışmamış red alt ölçekleri ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasında pozitif yönde düşük düzeyde bir ilişki bulunmuştur.

Denence 1: Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilginin anlamlı bir yordayıcısıdır.

Araştırmada yetişkinlik dönemindeki bireylerin anne-baba kabul-red algılarının romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeylerini yordayıp yordamadığı analiz edilmiş ve analiz sonuçlarına göre anne kabul/red ölçeği alt boyutlarından sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihtimal alt boyutları, romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık %36'sını açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde sıcaklık/şefkat ve kayıtsızlık/ihtimal alt ölçeklerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; anne düşmanlık/saldırganlık ve anne ayrışmamış red alt boyutlarının ise romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmektedir.

Baba kabul-red alt boyutlarından baba sıcaklık/şefkat, baba kayıtsızlık/ihmal ve baba ayrışmamış red alt ölçekleri ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanlarına ait açıklanan toplam varyansın yaklaşık %30' unu açıklamaktadır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin analiz sonuçları incelendiğinde sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçeklerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı yordayıcıları olduğu; düşmanlık/saldırganlık alt ölçeğinin ise romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmektedir.

Çalışma, literatürde yapılan araştırmalara benzer biçimde ebeveyn kabul/red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Fakat literatürde bahsi geçen konunun bu yönüyle ilgili çalışmaların azlığı tartışmayı sınırlamaktadır. Yinede kanıtlanmış bu hipotezler yapılan benzer çalışmalarla şöyle de desteklenebilir; Carnelley ve ark. (1994) araştırmasında, çocukluklarında anneleri ile ilişkilerini pozitif ve sıcak olarak tanımlayan yetişkinlerin şu anki evlilik uyumlarının yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada geçmiş zamanda baba ile yaşanan ilişkinin etkisinin olmadığı gösterilmiştir. Benzer bir çalışmada Furukawa ve ark. (2002) kadınların çocuklukta anneleri ile ilişkilerinin şu anki eşleri ile olan ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu bulmuşlardır.

Hazan ve Shaver (1994) güvenli bağlanmayı gerçekleştirebilen bireylerin hem romantik/yakın ilişkileri hem de çocukluk çağındaki yaşantılarında anne-babalarıyla kurdukları ilişkiyi incelemiş ve sonuçta güvenli bağlanan bireylerin romantik/yakın ilişkilerinde daha çok pozitif inancıya sahip olduklarını bulmuşlardır. Bu bulgular çalışma hipotezini de desteklemektedir. Yapılan çalışmanın sonucunda da aynı şekilde ebeveynlerinden sıcaklık/şefkat algılayan bireylerin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Wolchik, Wilcox, Tein ve Sandler (2000) 8-15 yaş arası çocukların sosyal anlamda iletişim becerileri ve annelerinin kabul red düzeyi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlamış, bunun yanı sıra reddedici davranışta bulunan annelerin çocuklarının özgüven düzeylerinin öteki çocuklara nazaran daha düşük bulunduğu, iletişim yetilerinin de yetersiz bulunduğu ve duygularını paylaşmakta güçlük çektiklerini bulmuşlardır. Bu çalışma da araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Çalışma bulguları ebeveyn kabul-red ölçeğinin anne formunda

düşmanlık/saldırganlık ve ayrışmamış red alt boyutları romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığını göstermektedir. Aynı şekilde baba formu düşmanlık/saldırganlık alt boyutu ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı görülmüştür.

Cournoyer ve ark (2005), insanların ebeveynleri tarafından kabul ve sıcaklık/şefkat hali ile olumlu benlik görüşünde olmaları arasında doğrusal bir bağ olduğunu belirtmişlerdir. Benzer şekilde Varan, Rohner ve Eryüksel (2008) yetişkinlerin çocuklukta ebeveynlerinden algıladıkları kabul sonucunda romantik ilişkilerindeki eşlerini de kabul edici algıladıklarını belirtmiş bunun yanında çalışmaya katılan kadın ve erkeklerin; anne, baba ve eş bağlanma figüründen algıladıkları kabulün kendi psikolojik uyumlarını da olumlu yönde etkilediği bulgusu elde edilmiştir.

Diğer ülkelere benzer olarak Türkiye’de ebeveyn kabul-red çalışmalarında da çoğunlukla araştırılan faktörün, psikolojik uyum olduğu açıktır (Erkman ve Rohner, 2006; Börkan, Erkman ve Keskiner, 2014). Psikolojik uyumla birlikte, ilgili literatürde, anne-baba kabul veya reddinin zorbalık eğilimi, öğrenme güçlükleri ve empati becerisi gibi değişkenlerle ilişkisi ile ilgili çalışmalar da bulunmaktadır. Bu çalışmadan çıkarılan genel sonuç, anne-baba kabulünün pozitif faktörlerle, anne-baba reddinin ise negatif faktörlerle anlamlı ilişki gösterdiği (Önder ve Gülay, 2007).

Bu bağlamda yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlar, yetişkinlerin çocukluklarında ebeveynlerinden algılamış oldukları kabul-red derecesinin, onların yetişkinlikteki romantik ilişkilerinin kalitesini ve eş veya sevgililerinden algıladıkları kabul-red derecesini etkilediğini kanıtlamaktadır (Rohner and Khaleque, 2010). Benzer şekilde Babuşçu (2014) araştırmasında çocuklukta algılanan kabul-red ile evlilikteki partner kabul-reddi arasında anlamlı bir ilişkiye rastlamıştır. Bulgular, IPARTheory'nin sıcaklık ve psikolojik uyumu birbirine bağlayan temel anlayışı ile uyum göstermektedir (Rohner, 2016). Diğer bir ifade ile psikolojik uyum için yetişkinlik döneminde ebeveyn sıcaklığının önemini ortaya koyar niteliktedir. Erken yaşamdaki ebeveynler ile kurulan ilişki deneyimleri yetişkin yaşamdaki birçok yaşamsal alana ilişkin ilişkileri belirleme noktasında birinci öneme sahiptir. Alfred Adler’ de (1982), sosyal ilgi kavramı ile temel bir insan çabası olduğunu ve sosyal ilginin de psikolojik sağlık için bir ön koşul olduğunu belirtmektedir. Adler, cinsel yakınlık ve aşkı, her insan tarafından yerine getirilmesi gereken yaşamdaki üç

görevden biri olarak tanımlamıştır. Çocuk geliştikçe, erkek ya da kadın olmanın ne anlama geldiğine dair izlenimler toplar, cinsiyetler arasındaki ilişkiler hakkında annenin ve babanın birleştirici ya da ayırıcı hareketine dayalı fikirler oluşturur ve bilinçli olarak aşk, çiftleşme ve evlilik başka modellere katılır (Adler, 1982). Benzer şekilde, Erik Erikson' un (1980) üretkenlik kavramı toplumsal çıkarla pek çok ortak yanı olan özelliklere sahiptir. Çünkü kendisinin dışında daha büyük kitleleri önemseme ve gelecek nesillerin refahını teşvik etme arzusunu barındırmaktadır. Dolayısıyla çocuk ile kurulan ilişkinin niteliğinin olumsuz olması ve topluluk duygusunun desteklenmemesi, rekabetçi ve bencil çabaların hem akran ilişkilerinde hem de romantik ilişkilerde baskın olmasına neden olabilir.

Denence 2: Erken yaşam dönemlerine yönelik algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile yetişkinlik döneminde romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişki cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmanın ikinci denencesinin analiz sonuçlarına göre, anne sıcaklık/şefkat puanları düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal puanları ve ayrışmamış red puanları ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi puanları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Baba sıcaklık/şefkat, ayrışmamış red ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Öte yandan düşmanlık/saldırganlık puanları ve kayıtsızlık/ihmal puanları ise anlamlı farklılık göstermemektedir.

Elde edilen bu sonuçlar çalışmanın ikinci denencesini kısmen desteklemektedir. Bu sonuçlar alanyazındaki çalışmalar ile benzerlik göstermektedir. Yalçinkaya (1997) yalnızca kadın katılımcılarla yapmış olduğu araştırmada, babadan algılanan kabul veya reddin kız çocukların yetişkinlikteki romantik ilişkileri için önemli olduğunu saptamış; Varan (2005) ise, her iki cinsiyetteki katılımcılarla yaptığı çalışmasında, çocukların yaşamında babaların neredeyse anneleri kadar önemli olduğunu ileri sürmüştür. Varan ve Eryüksel (2004) Türkiye'de yaptıkları anneanne, anne ve kız çocukları olmak üzere üç kuşağı kapsayan çalışmada, babaların öneminin kız çocuklar için son üç kuşakta git gide büyüdüğünü ve en az anneler kadar belirleyici bir görevleri olmaya başladığını bulgulamışlardır. Parmar ve Rohner (2005) Hindistan'da yaptıkları bir çalışma da, yetişkinlikte partner (eş, sevgili) ile sürdürdükleri ilişkide algılanan kabul veya reddin çocuklukta baba ile ilişkilerinde algılamış oldukları kabul veya red ile ilişkili olduğunu belirtmişlerdir.

Khaleque ve Rohner (2001) ABD’ deki üniversite öğrencileri ile yaptığı araştırmada da eş kabul-reddinin her iki ebeveyn (anne ve baba) kabul reddi ile ilişkili olduğunu belirtmiştir.

Alanyazında bu konuyla ilgili birbirleri ile çelişen araştırmalar görülmektedir. Cournoyer, Sethi ve Cordero (2005), Toran (2005), Salahur (2010) ve Erler (2011) halihazırdaki araştırma sonuçlarının algılanan ebeveyn reddinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını belirtirken, Karaboğa ve Eker (2018) yalnızca algılanmış olan anne reddinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını belirtmektedir. Araştırmalarında algılanan baba reddinin ayrılmamış red ve saldırganlık/düşmanlık alt boyutlarında erkeklerin daha yüksek puan aldıklarını söyleyerek halihazırdaki araştırma ile kısmen benzer sonuçlar elde etmişlerdir.

Alanyazındaki çalışmaların bazısında algılanan reddin erkeklerde daha etkili olduğu ileri sürülürken (Vulić-Prtoric ve Macuka, 2006; Dwairy, 2010) bazısında yalnızca baba reddinin erkeklerde daha etkili algılandığı belirtilmiştir (Ünübol, 2011). Çalışmaların bazısında yalnızca baba reddinin kadınlarda daha yüksek olduğu ifade edilirken (Deniz, 2020) bazısında ise anne reddinin kadınlarda daha yüksek çıktığı sonucuna varılmıştır (Skripkauskaite ve ark., 2015). Özet olarak, algılanmış olan ebeveyn reddinin kadın yahut erkek olma konusunda farklılaşmamış olması, alanyazında kimi araştırmalar ile tutarlılık gösterirken, kimileri ile tutarlılık göstermemektedir. Benzer şekilde (Akkuş-Örün, 2010; Kabaoğlu, 2011; Kavak ve Yalçın, 2013) araştırmalarında erkeklerin kadın katılımcılarına nazaran babalarını daha fazla reddedici algıladıklarını bulgulamışlardır. Salahur (2010) araştırmasında ise sadece baba formunun ayrılmamış red al boyutunda farklılık gözlenmiştir.

Cinsiyet değişkenine göre, ebeveynlerden algılanan red ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkinin anlamlı olarak farklılaşması ve bu farklılaşmanın tüm alt boyutlarda kadınların lehine olması, kültürel yapı ile açıklanabilir. Türk toplumunda kadınların erken yaşam dönemlerinden başlamak üzere aile etkisine daha açık olmaları ve kadınların aileyi, ilişkiyi sahiplenmesi yönünde daha çok desteklenmesinin sonuçlar üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir.

Özetle, bu çalışmadan çıkan sonuçlar yetişkinlikteki romantik ilişkilerde algılanan kabul-reddin, çocuklukta ebeveynleriyle (hem anne hem baba) yaşanan ilişkilerde algılanmış olan kabul-red ile bağlantılı olduğunu ve bu bağlantının erkek katılımcılarda daha yüksek bir şekilde ortaya çıktığını göstermektedir.

5.2. Öneriler

Bu kısımda çalışmadan elde edilen sonuçlara bağlı olarak erişilen genel sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

Yetişkinlikte algılanan ebeveyn kabul-red algısı ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada, ebeveyn kabul-red algısı anne formunda sıcaklık/şefkat ve kayıtsızlık/ihmal alt ölçeklerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi üzerinde anlamlı birer yordayıcı olduğu; düşmanlık/saldırganlık ve ayrışmamış red alt boyutlarının ise romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcılar olmadığı görülmektedir. Baba formunda ise sıcaklık/şefkat, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçeklerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı yordayıcıları olduğu; düşmanlık/saldırganlık alt ölçeğinin ise romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığını ortaya koymaktadır.

1. Bu çalışma yetişkinler üzerinde yapılmıştır. İlerideki çalışmalarda farklı yaş gruplarının araştırması önerilmektedir.
2. Araştırmanın verilerinin pandemi döneminde online olarak toplanmış olması araştırma sonuçlarını etkileyebileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla pandemi sonrası olağan koşullar altında toplanan verilerle araştırmanın yinelenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.
3. Bu çalışma retrospektif bir çalışma olduğu için ebeveynlerin erken çocukluk dönemlerinde olan kabul ve reddinin bireylerin yetişkin yaşamındaki romantik ilişkilerindeki sosyal ilgi arasındaki ilişkiyi ortaya koyduğu için geliştirilecek olan annesaba eğitim programlarının düzenlenmesine yardımcı olabilir.
4. Erken yaşam dönemlerine ilişkin algılanan anne ve baba reddi ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkiye psikolojik esnekliğin ve özduyarlığın aracılık etkisi ele alınabilir.

5. Deneysel alışmalar, uygulamada ciddi gelişmelerin kaydedilmesini sağlayacaktır. Bu durumda, anne-babaların kabul red tutumları ile ilgili bir eğitim planı hazırlanıp, programın hem başında hem de sonunda bireylerin (ocukların ve yetişkinlerin) sosyal konumlarında olan etkileri araştırılabilir.
6. Araştırmanın ocukluk yaşantıları ve romantik ilişkilerde sosyal ilgi arasındaki ilişkileri ortaya koyması bakımından önemlidir. Elde edilen bulgular, ruh sağlığı alan çalışanlarının romantik ilişkilerde görülen sorunları anlamasında önemli katkılar sağlayabilir. Yakın ilişkide yetişkinlerin yaşadıkları reddin değerlendirilmesinde çocukluk ağı reddinin de gözönüne alınarak müdahale planlarının oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Adler, A. (1978,1982). Cooperation between the sexes (H. L. Ansbacher & R. R. Ansbacher, Eds.). Garden City, NY: Doubleday & Company.
- Adler, A. (2000). Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji. H. Özgü (Çev.). İstanbul: Hayat Yayınları
- Adler, A. (2002). Psikolojik aktivite (üstünlük duygusu ve toplumsal aktivite). (B. Çorakçı, Çev). İstanbul: Say.
- Adler, A. (2008). Nevroz sorunları; toplumsal duygu yoksunluğu ve erkeksi protesto. (A. Kılıçoğlu, Çev.). İstanbul: Say.
- Akarsu, K.Ş. (2018). Üniversite öğrencilerinin ilişki istikrarı ile sosyal ilgi, ilişkisel benlik saygısı ve maneviyatları arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akkuş-Örün, I. (2010). Alkol Bağımlısı Olan ve Olmayan Kişilerin Çocuklarının Anne-Baba Kabul-Reddi, Psikolojik Uyum ve Çocukluk Dönemi Kararları Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Türkiye.
- Ali, S., Khaleque, A., & Rohner, R. P. (2015). Pancultural gender differences in the relation between perceived parental acceptance and psychological adjustment of children and adult offspring: A meta-analytic review of worldwide research. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 46(8), 1059-1080.
- Ansbacher, H. L. (1991b). The development of Adler's concept of social interest: A critical study. *Journal of Individual Psychology*, 47(1), 64-65.
- Arnett J. J. (2000). adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 19(55), 469-480.
- Aydoğdu, İ. (2010). Romantik İlişkilerin Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Babuşçu, B. (2014). The relationship between parental acceptance-rejection and intimate partner acceptance-rejection among married individuals. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). ODTÜ, Ankara.
- Berger, F., & Fend, H. (2005). Kontinuität und Wandel in der affektiven Beziehung zwischen Eltern und Kindern vom Jugend-bis ins Erwachsenenalter. *ZSE: Zeitschrift für Soziologie der Erziehung und Sozialisation*, 25(1), 8-31.
- Bilen, J. (2013). Anne-baba kabul-reddinin psikolojik uyum üzerindeki etkisinin kimlik duygusu açısından incelenmesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi: Aydın.

- Börkan, B., Erkman, F., & Keskiner, P. (2014). Effects of parental power/prestige and acceptance on the psychological adjustment of Turkish youth. *Cross-Cultural Research*, 48(3), 316-325.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2012). Örneklemeye yöntemleri.
- Campo, A. T., & Rohner, R. P. (1992). Relationships between perceived parental acceptance-rejection, psychological adjustment, and substance abuse among young adults. *Child abuse & neglect*, 16(3), 429-440.
- Capano, A., Gonzalez, M.D.L. ve Massonnier, N. (2016). *Estilos relacionales parentales: Estudio con adolescentes y sus padres*. J. Psychol. 34, 413-444
- Carnelley, K. B., Pietromonaco, P. R., & Jaffe, K. (1994). Depression, working models of others, and relationship functioning. *Journal of personality and social psychology*, 66(1), 127.
- Cournoyer, D. E., Sethi, R., ve Cordero, A. (2005). Perceptions of Parental Acceptance/Rejection and Self-Concepts among Ukrainian University Students. *Ethos*, 33(3), 335-346.
- Crandall, J. E. (1978). The effect of stress on social interest and vice versa. *Journal of Individual Psychology*, 34(1), 40.
- Crandall, J. E. (1984). Social interest as a moderator of life stress. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47(1), 164.
- Çelik, U.Z., (2018). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyleri ile çelişik duygulu cinsiyetçilik düzeyleri arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Dedeler, M. (2016). *Yaşamı Sürdürme Nedenleri: Ebeveyn kabul-reddi, duygu düzenleme stratejileri ve bilişsel esneklik açısından bir değerlendirme* (Yüksek Lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Dedeler, M., Akün, E., ve Batıgün, A.D. (2017). Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği – kısa form'un uyarlama çalışması. *Düşünen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 30, 181- 193.
- Deniz, B. (2020). *Ebeveynlerin çocukluk yaşantılarının aile uyumu, evlilik yaşamı ve çocuk yetiştirme tutumları ile ilişkisinin incelenmesi* (Master's thesis, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı).
- Downey, G., & Feldman, S. I. (1996). Implications of rejection sensitivity for intimate relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(6), 1327-134.

- Downey, G., Bonica, C. and Rincon, C. 1999. "Rejection sensitivity and adolescent romantic relationships". In *The development of romantic relationships in adolescence*, Edited by: Furman, W., Brown, B. B. and Feiring, C. 148–174. New York: Cambridge University Press.
- Downey, G., Feldman, S., & Ayduk, O. (2000). Rejection sensitivity and male violence in romantic relationships. *Personal Relationships*, 7(1), 45-61.
- Drescher, K. A. (2007). The relationship between the global assesment of functioning and degrees of social interest. Unpublish Doctor Thesis, Adler School Of Professional Psychology, İllinois Chicago.
- Dwairy, M. (2010). Parental Acceptance–Rejection: a Fourth Cross-Cultural Research on Parenting and Psychological Adjustment of Children. *Journal of Child ve Family Studies*, 19 (1), 30-35.
- Epli-Koç, H. (2013). Ergen-ebeveyn ilişki geliştirme programının ergenlerin algıladıkları ebeveyn kabul/red düzeylerine ve aile işlevlerine etkisi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun*.
- Erginsoy, D. (2010). Üniversite öğrencilerinin toplumsal ilgileri, bilişsel çarpıtmaları ve ilk anıları. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erkman, F. ve Rohner, R. P. (2006). Youths' perceptions of corporal punishment, parental acceptances and psychological adjustment ins Turkish Metropolis. *Cross-Cultural Research*, 40(3), 250-267.
- Erler, Ö. (2011). *Ebeveyn kabul reddi ile 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Erikson, E. H., 1968. Identity: Youth and crisis. New York: Norton.
- Erikson, E. H. (1980). Identity and the life cycle. New York : W. W. Norton.
- Ewen, R. B. (2003) *An introduction to theories of personality*, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Feldman, S., & Downey, G. (1994). Rejection sensitivity as a mediator of the impact of childhood exposure to family violence on adult attachment behavior. *Development and Psychopathology*, 6, 231-247.
- Fung, Y.T., & Reid, W. (2018). Perceived social support, social interest, and mental health: Testing a mediator model. *Journal of Individual Psychology*, 74(2), 157-171.
- Furukawa, T. A., Hori, S., Azuma, H., Nakano, Y., Oshima, M., Kitamura, T., ... & Aoki, K. (2002). Parents, personality or partner? Correlates of marital

- relationships. *Social psychiatry and psychiatric epidemiology*, 37(4), 164-168.
- Garcia, O.F., Serra, E., Zacaes, J.J. ve Garcia, F. (2018). Parenting styles and short-and long-term socialization outcomes: A study among spanish adolescents and older adults. *Psychosoc. Interv.*, 27, 153–161.
- Geçtan, E. (2012). *Psikanaliz ve sonrası*. (15. bs.). İstanbul: Remzi.
- Gelgör, F. Z. (2016). *Anne, baba ve çocuk tarafından algılanan ebeveyn kabul-red ve kontrolünün çocuğun duygu düzenleme becerisi ile ilişkisi* (Master's thesis, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Gilman, R. (2001). The relationship between life satisfaction, social interest, and frequency of extracurricular activities among adolescent students. *Journal of Youth and Adolescence*, 30(6), December.
- Greever, K. B., Tseng, M. S., & Friedland, B. U. (1973). Development of the Social . Index Journal of Consulting and Clinical Psychology, 41(3), 454-458.
- Guzick, D. T., Dorman, W. J., Groff, T. S., Altermatt, E. R., & Forsyth, G. A. (2004). Fostering Social Interest in Schools for Long-Term and Short-Term Outcomes. *Journal of Individual Psychology*, 60(4).
- Gültekin, Z. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Anne-Baba Reddiyle Baş Etmeleri İle Denetim Odağı, Öğrenilmiş Güçlülük Ve Eş Kabul-Reddiyle İlişkisinin İncelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, 5(1), 1-22
- Hendrix, H. (1990). *Getting the love you want, a guide for couples*. New York: Harper Perennial.
- Johnson, P., Smith, A., & Nelson, M. (2003). Predictors of social interest in young adults. *Journal of Individual Psychology*, 59, 281-292.
- Kabaoğlu, F. (2011). *Anne-babası evli ve boşanma sürecinde olan çocuk ve ergenlerin anne ve babalarından algıladıkları kabul ya da red düzeyleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki* (Master's thesis, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kalkan, Melek. (2009). Adlerian social interest scale-romantic relationship form (ASIS-RR): Scale development and psychometric properties. *Individual Differences Research*. 7. 40-48.
- Kalkan, M. (2010). Ergen romantik ilişkilerinde duygusal istismar, fiziksel istismar ve soruna yönelmeye adlerian bir bakış: sosyal ilgi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 242- 247.

- Kaplan, H. B. (1991). Sex differences in social interest. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 47(1), 120–123.
- Kaplan, H. (2003). The relationship of social interest to cooperative behavior. *Journal of Individual Psychology*, 34, 36-39.
- Karaboğa, F. ve Eker, E.(2018). Ebeveyn Reddi Algısı Yüksek Olan Ergenlerin Bazı Sosyodemografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 4(1), 33-56.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar ilkeler teknikler* (30. baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karpat, V. (2010). EĞİ Alkol Bağımlısı Olan Ve Olmayan Kadınların Anne-Baba Kabul Reddi, Psikolojik Uyum, EĞ Kabul-Reddi Ve EĞler Arası Çatışma Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Kavak, G. Y., & Yalçın, İ. T. D. (2013). *Üniversite öğrencilerinde ebeveyn kabulü ile psikolojik uyum arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Doctoral dissertation, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı).
- Kaya, Ö. S. (2018). Romantik İlişkilerde Problem Çözme Becerilerinin Empati ve Mental İyi Oluş Açısından İncelenmesi. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(1).
- Kayacı, Ü. (2014). Üniversite öğrencilerinin psikolojik doğum sıraları ve sosyal ilgi düzeylerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerini yordamadaki rolünün incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kazarian, S. S., Moghnie, L., & Martin, R. A. (2010). Perceived Parental Warmth And Rejection In Childhood As Predictors Of Humor Styles And Subjective Happiness. *Europe's Journal Of Psychology*, 6(3), 71-93.
- Kim, S. ve Rohner, R. P. (2003). Perceived parental acceptance and emotional empathy among university students in Korea. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 34(6), 723-735.
- Kılıç, E. Z. (2012). Ergenlerde Şiddet Kullanımı: Bireysel Ve Ailesel Etkenler. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 49, 260-265.
- Khaleque, A. (2001). *Parental acceptance-rejection, psychological adjustment, and intimate adult relationships* (Masters thesis). University of Connecticut, Storrs.
- Khaleque, A. ve Rohner, P.R. (2001). Reliability of the perceived parental control scale: A meta-analysis across ethnic groups. Center of Parental Acceptance and Rejection, School of Family Studies, University of Connecticut.

- Khaleque, A. & Rohner, P. R. (2002). Perceived Parental Acceptance-Rejection And Psychological Adjustment: A Meta-Analysis Of Cross Cultural And Intracultural Studies, *Journal Of Marriage And The Family*, 64, 54-64.
- Kılınçer, A. S. (2012). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, H. E., & Kaygusuz, C. (2016). The effect of adolescent-parent relationship enhancement program on adolescent perceived parental acceptance/rejection levels and family functions Ergen-ebeveyn ilişki geliştirme programının ergenlerin algıladıkları ebeveyn kabul/red düzeylerine ve aile işlevlerine etkisi. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 4338-4355.
- Kökdemir, G. Y. (2016). Anne-babadan algılanan kabul-red ile yetişkin duygusal bağlanma boyutlarının ilişkisi: Reddedilme duyarlılığının aracı rolü (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Okan Üniversitesi: İstanbul.
- Kutlu, N. (2016, Kasım). Rehberlik.ÇokBilgi.Com: <https://rehberlik.cokbilgi.com/yazi/bireysel-psikoloji-kurami-alfred-adler/> adresinden alındı
- Lansford, J.E., Laird, R.D., Pettit, G.S., Bates, J.E. ve Dodge, K.A. (2014). Mothers' and fathers' autonomy-relevant parenting: Longitudinal links with adolescents' externalizing and internalizing behavior. *J. Youth Adolesc*, 43, 1877–1889.
- Lazaro S. M., Benito, L. B., Polo M.İ., Rocio Y.T., ve Victor M.R.L. (2019). The role of parental acceptance–rejection in emotional instability during adolescence. *International Journal Of Environmental Research and Public Health*.
- Leak G.K. & Leak K.C. (2006). Adlerian social interest and positive psychology: a conceptual and empirical integration. *Journal of Individual Psychology*, 62(3), 207- 223.
- Leak, G. K., & Williams, D. E. (1989). Relationship between social interest, alienation, and psychological hardiness. *Journal of Individual Psychology*, 45(3), 369.
- Leon, B., Felipe, C. E., Polo, M. I. ve Fajardo, B. F. (2015). Parental acceptance-rejection and profiles of victimization and aggression in bullying situations. *Anales de Psicologia* 31, 600–606.
- Lila, M., Garcia, F. ve Gracia, E. (2007). Perceived paternal and maternal acceptance and children's outcomes in colombia. *Social Behavior and Personality*, 35(1), 115-124.

- Logan, E., Kern, R., Curlette, W., & Trad, A. (1993). Couples adjustment, life-style similarity, and social interest. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*.
- Nelson, K. (2009). *Young Minds in Social Worlds: Experience, Meaning, and Memory*. Boston: Harvard University Press.
- Önal, E. (2019). *Ufuk Üniversitesi lisans öğrencilerinin sosyal ilgi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Önder, A., & Gülay, H. (2007). Annelerin kabul red düzeyi ile çocuklarının empati becerisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22(22), 23-30.
- Öngider, N. (2006). *Evli ve Boşanmış Ailelerde Algılanan Ebeveyn Kabul Reddinin Çocuğun Psikolojik Uyumunu Üzerindeki Etkileri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öngider N, Karadeniz G. (2008). Ebeveyn kabul-red kuramı (EKAR) üzerine Türkiye’de yapılan araştırmalar. *Maltepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakülte Dergisi*, 12(73), 102.
- Özdiñç, N. K. (2019). *Sibling bullying and peer bullying relations to empathy, moral disengagement, problem solving and parental acceptance-rejection* (Master thesis). Middle East Technical University (OTDÜ), İstanbul
- Özer, R. (2019). *Ergenlik döneminde algılanan ebeveyn kabul-reddi, duygu dışavurum ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- Özyavru, N.Ç. (2008). *İlköğretim ve Lise Öğrencilerinin Ağabey ve Ablalarıyla İlişkide Algıladıkları Kabul Reddin Anne-Baba Kabul Reddi, Psikolojik Uyum, Aile-İçi Çatışma ve Eş Kabul Reddi ile İlişkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Rareshide, M., & Kern, R. (1991). Social interest: The haves and have nots. *Individual Psychology: Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 47(4), 464-476.
- Parmar, P., & Rohner, R. P. (2005). Relations among perceived intimate partner acceptance, remembered parental acceptance, and psychological adjustment among young adults in India. *Ethos*, 33(3), 402-413.
- Rohner, R. P. (1975). Parental acceptance-rejection and personality development: A universalist approach to behavioral science. *Cross-cultural perspectives on learning*, 251-269.
- Rohner, R.P. ve Rohner E.C. (1981). Parental Acceptance-Rejection and Parental Control: Cross-Cultural Codes. *Ethnology*, 20,(3): 245-260.

- Rohner, R.P. (1986). *The Warmth dimension: Foundations of parental acceptance rejection theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (1998). Father love and child development: History and current evidence. *Current Directions in Psychological Science*, 7, 157-161
- Rohner R.P. (2000). *Glossary Of Significant Concepts Ğn Parental AcceptanceRejection Theory*. (Online at Babylon.com)
- Rohner, R. P. (2004). The parental acceptance and rejection syndrome: Universal correlates of perceived rejection. *American Psychologist*, 59, 830-840.
- Rohner, R. P. (2005). Glossary of significant concepts in parental acceptance-rejection theory (PARTheory). *Retrieved May, 20, 2005*.
- Rohner, Ronald P. 2008. Intimate Adult Relationships Introduction: Parental Acceptance-Rejection Theory Studies of Intimate Adult Relationships, *Cross-Cultural Research*, 42, ss. 5-12.
- Rohner, R. P. (2010). Perceived teacher acceptance, parental acceptance, and the adjustment, achievement, and behavior of school-going youths internationally. *Cross-Cultural Research*, 44(3), 211-221.
- Rohner, R. P. (2016). Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory) and evidence. *Online readings in psychology and culture*, 6(1), 2307-0919.
- Rohner R.P. ve Britner, P.A. (2002). Worldwide mental health correlates of parental acceptance-rejection: Review of cross-cultural and intracultural evidence. *CrossCultural Research*, 36 (1), 16-47.
- Rohner, R. P. ve Khaleque, A. (2002). Perceived parental acceptance- rejection and psychological adjustment: A meta-analysis of cross-cultural and intracultural studies. *Journal of Marriage and Family*, 64(1), 54-64.
- Rohner, R. P., & Khaleque, A. (2010). Testing central postulates of parental acceptance-rejection theory (PARTheory): A meta-analysis of cross-cultural studies. *Journal of Family Theory & Review*, 2(1), 73-87.
- Rohner, Ronald P. Khaleque, Abdul. Cournoyer, David E. 2003. Cross-National Perspectives on Parental Acceptance-Rejection Theory, **Marriage and FamilyReview**, 35/3-4, ss. 85-105.
- Rohner, R. P., Khaleque, A., & Cournoyer, D. E. (2005). Parental acceptance-rejection: Theory, methods, cross-cultural evidence, and implications. *Ethos*, 33(3), 299-334.
- Salahur, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Geriye Dönük Olarak Çocukluklarında Algılamış Oldukları Ebeveyn Kabul Veya Reddinin Yetişkin Bağlanma

Bçimleri Ve Depresif Belirtiler İle İlişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Schwartz, C., Meisenhelder, J. B., Ma, Y., & Reed, G. (2003). Altruistic social interest behaviors are associated with better mental health. *Psychosomatic medicine*, 65(5), 778-785.

Shahsavari, M. (2012). A general overview on parenting styles and its effective factors. *Aust. J. Basic Appl. Sci.*, 6, 139–142.

Shaver, P. R., & Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the " Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and social psychology bulletin*, 18(5), 536-545.

Şimşek, H. (2012). Güneydoğu anadolu bölgesindeki lise öğrencilerinin gelecek beklentileri ve gelecek beklentilerini etkileyen faktörler. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 5, 90-109.

Şirvanlı Özen D, Olgaç D. Kişiler arası kabul red kuramının ebeveynliğe bakışı. Güre A, editör. Aile Sistemleri. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri; 2019. p.22-31

Skripkauskaitė, S., Hawk, S. T., Branje, S. J., Koot, H. M., van Lier, P. A., & Meeus, W. (2015). Reactive and proactive aggression: Differential links with emotion regulation difficulties, maternal criticism in adolescence. *Aggressive behavior*, 41(3), 214-226.

Soyer, M. (2001). Üniversite öğrencilerinin toplumsal ilgi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119-135.

Stoykova, Z. H. (2013). Social interest and motivation. *Trakia Journal of Sciences*, 11(3), 286-290.

Tekinalp, E.B. & Terzi, Ş. (2016). Coping, social interest, and psychological birth order as predictors of resilience in Turkey. *Applied Research Quality Life*, 11, 509–524.

Tekin Çatal, M., & Kalkan, M. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Kişilerarası İlişki Tarzları Ve Romantik İlişkilerde Sosyal İlgi Düzeylerinin İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 13(11).

Terzioğlu A.Z. (2016). Üniversite öğrencilerinde öznel iyi oluş ve stres belirtilerinin yordayıcılarının incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.

- Toran, M. (2005). Farklı Sosyo-Kültürel Düzeylere Sahip Annelerin Çocuklarını Kabullenme Ve Reddetme Davranışlarının İncelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Ünübol, M. (2011). Üç farklı yaş grubunda ebeveyn kabul-reddi ve genel psikolojik uyumun incelenmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Varan A. ve Eryüksel, G. (2004, Mart). Anneanneler, Anneler Ve Kız Torunlar: Türkiye’de Son Üç Kuşakta Anne Kabul-Reddi. XIV. Dünya Aile Terapisi Kongresinde sunulan bildiri, İstanbul.
- Varan, A. (2005). Relation Between Perceived Parental Acceptance And intimate Partner Acceptance İn Turkey: Does History Repeat itself?. *Ethos*, 33 (3), 414–426.
- Varan, A., Rohner, R. P. & Eryüksel, G. (2008). Intimate partner acceptance, parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among Turkish adults in ongoing attachment relationships. *Cross-Cultural Research*, 42(1), 46-56.
- Vulić-Prtorić, A., & Macuka, I. (2006). Family and coping factors in the differentiation of childhood anxiety and depression. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*, 79(2), 199-214.
- Wolchik, S., Wilcox, K. L., Tein, J-Y. ve Sandler, I. (2000). Maternal acceptance and consistency of discipline as buffers of divorce on children’s psychological adjustment problems. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 28(1), 87-102.
- Yalcinkaya, F. A. (1997). *Turkish daughters' attachment styles, romantic relationships, and recollections of parental acceptance and control*. Boston University.
- Yazgan İnanç, B., & Yerlikaya, E. E. (2016). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldız, M. (2016). *Romantik ilişkilerde şiddetin ana baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi* (Master's thesis, Uludağ Üniversitesi).

EKLER

EK 1. SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURUL KARARLARI

KARAR TARİHİ	TOPLANTI SAYISI	KARAR SAYISI
29.05.2020	4	2020/259

KARAR NO:
2020/259

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe KARATAŞ' ın Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ danışmanlığında “Genç Yetişkinlikte Algılanan Ebeveyn Kabul-Red Algısının Romantik İlişkilerde Sosyal İlginin Üzerindeki Etkisi” isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasını içeren 15734 sayılı dilekçesi okunarak görüşüldü.

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Ayşe KARATAŞ' ın Dr. Öğr. Üyesi Hatice EPLİ danışmanlığında “Genç Yetişkinlikte Algılanan Ebeveyn Kabul-Red Algısının Romantik İlişkilerde Sosyal İlginin Üzerindeki Etkisi” isimli Yüksek Lisans Tezine ilişkin anket çalışmasının kabulüne oy birliği ile karar verildi.

EK 2. BİLGİ TOPLAMA FORMU

Değerli Katılımcı, Bu çalışma genç bireylerin algıladıkları ebeveyn kabul algıları ile romantik ilişkilerde sosyal ilgi düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamaktadır. Soruların boş bırakılmaması ve vereceğiniz yanıtların içtenliği araştırma için büyük önem taşımaktadır. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

1. Cinsiyet Kadın ( ) Erkek ( )	2. Anne-Baba Medeni Durum Evli ( ) Boşanmış ( )
3. Anne Eğitim Düzeyi İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü ( )	4. Baba Eğitim Düzeyi İlkokul ( ) Ortaokul ( ) Lise ( ) Üniversite ( ) Lisansüstü ( )
5. Medeni Durum Evli ( ) Bekar ( )	6. Romantik İlişki Var ( ) Yok ( )

EK 3. YETİŞKİN EKRÖ: ANNE (kısa form)

ANNEM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐

EK 4. YETİŞKİN EKRÖ: BABA (kısa form)

BABAM		DOĞRU		DOĞRU DEĞİL	
		<i>Hemen Her Zaman Doğru</i>	<i>Bazen Doğru</i>	<i>Nadiren Doğru</i>	<i>Hiçbir Zaman Doğru Değil</i>
Bu sayfada baba-çocuk ilişkisini içeren ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuyun ve babanızın siz çocukken, size olan davranışlarını ne derece tanımladığını düşünün. Her ifadeyi okuduktan sonra, o ifadenin babanızın size karşı davranışları konusunda ne kadar uygun olduğunu düşünerek, “Hemen hemen her zaman doğru“, “Bazen doğru“, “Nadiren doğru“ veya “Hiçbir zaman doğru değil“ şıklarından birini işaretleyiniz					
1.	Benim hakkımda güzel şeyler söylerdi.	☐	☐	☐	☐
2.	Bana hiç ilgi göstermezdi.	☐	☐	☐	☐
3.	Benim için önemli olan şeyleri anlatabilmemi kolaylaştırırdı.	☐	☐	☐	☐
4.	Hak etmediğim zaman bile bana vururdu.	☐	☐	☐	☐
5.	Beni büyük bir baş belası olarak görürdü.	☐	☐	☐	☐

EK 5. RRSİ – TÜRKÇE FORM

ROMANTİK İLİŞKİLERDE ADLERIAN SOSYAL İLGI ÖLÇEĞİ

Bu ölçekte romantik ilişkilerle ilgili bazı durumlar verilmiştir. Sizden istenen bu ifadeleri okuyup, size ne kadar uygun olduğunu derecelemenizdir.

Eğer bir ifadeye;

Kesinlikle katılmıyorsanız 1’i

Katılmıyorsanız 2’yi

Kararsızsanız 3’ü

Katılıyorsanız 4’ü

Tamamen katılıyorsanız 5’i işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
1. Partnerim ve ben eşit hak ve sorumluluklara sahibiz.	( )	( )	( )	( )	( )
2. Partnerimin gelişimine katkı sağlamak için fedakarlık yapabilirim.	( )	( )	( )	( )	( )
3. Partnerimle birlikte grup etkinliklerine katılmaktan hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )
4. Ortak çıkar ve amaçlarımıza ulaşmak için partnerimle çalışmak veya birlikte hareket etmekten hoşlanırım.	( )	( )	( )	( )	( )

ÖZ GEÇMİŞ

Ayşe Karataş, Almanya Stuttgart`da Jörg-Ratgeb-Schule`de Liseyi bitirdikten sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi`nden 2018 yılında mezun oldu. 2022 yılında OMÜ Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans programını bitirdi. İyi derecede Almanca ve İngilizce, başlangıç derecede Fransızca bilmektedir.

İletişim Bilgileri

ORCID ID :0000-0003-4673-0095

Yayımlar:

1. Ege 4. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi